

REPORTÁŽ:

Potápači
si s ľadom
tykajú

TÉMA:

Aké
spôsobilosti
budeme
mať
v NATO?

INTERVIEW:

veliteľ pozemných síl
brig. gen. Ondřej Novosad

Laserové
zbrane
fungujú!

Po roku konsolidácie

Prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič aj z pozície hlavného veliteľa Ozbroyených síl SR povedal, že v roku 20. výročia vzniku nášho štátu môže činnosť ozbrojených síl charakterizovať ako veľmi úspešnú. A to tak doma, ako aj v zahraničí. Šiesteho februára na MO SR v rámci vyhodnotenia minulého výcvikového roka tiež uviedol: „Vysoko si cením, ako dokážete plniť úlohy aj v období ekonomickej krízy. Tiež veľmi oceňujem, že sa vám vlni napriek tomu aspoň čiastočne podarilo zmodernizovať niektoré typy techniky. Zároveň je veľmi dôležité dobudovať našu armádu tak, aby spĺňala všetky podmienky, ktoré potrebujeme nielen ako člen Aliancie, ale aj na ochranu vlastného územia a občanov.“ Ďalej dodal: „Vítam zábery ministra obrany smerujúce k zriadeniu dobrovoľnej vojenskej služby a aktívnych záloh.“

Minister obrany Martin Glváč označil hodnotené obdobie za rok konsolidácie. Poďakoval sa ozbrojeným silám za prácu v zahraničných misiách, za výcvik vojakov doma, ako aj za úsilie v rámci šetrenia finančných prostriedkov. „Tak ako vlni aj v budúcnosti pôjdu všetky ušetrené peniaze do výzbroje, výstroja a vývoja,“ avizoval minister. Zdôraznil, že pri všetkých zadaniach a obstarávaníach pre potreby armády bude aj náčelník generálneho štábu. „Našou ambíciou je, aby sme postupne na výzbroj, výstroj a vývoj venovali 20 percent z rozpočtu rezortu obrany. Už tento rok by to mohlo byť 15 až 16 percent.“

Generálporučík Peter Vojtek porovnal, že ak bola vlni celková suma obstaraného materiálu pre potreby OS SR 40 miliónov eur, vlni to bolo 60 miliónov. A to predovšetkým vďaka racionalizácii, úsporám a dobrej súčinnosti v vedení rezortu, za čo sa poďakoval svojim podriadeným, ako aj kolegom na ministerstve. „Nakúpili sme napríklad 70 landroverov, no naďalej pretrvávajú potreba obmeny dvoch stoviek UAZ-ov.“ Tiež potvrdil, že trvá na doplnení leteckého parku vzdušných síl o vysúťažené dopravné lietadlá. Zdôraznil: „Je to nevyhnutné aj z hľadiska bezpečnosti našich vojakov.“ Spolu s ministrom za jednu z hlavných úloh na tento rok označil udržanie už dosiahnutých spôsobilostí jednotiek OS SR a ich ďalší rozvoj.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

Miloslav Ščepka
zástupca šéfredaktora

Milí čitatelia,

určíte ste si všimli, že do 21. roku svojej existencie vstúpila Obrana s viacerými zmenami a novinkami. Výraznejšie profilujeme delenie časopisu na tri časti: prvá chce prinášať správy, analýzy, rozhovory i reportáže z oblasti rezortu obrany a obrannej politiky doma i v zahraničí. Nasledujúcich dvanásť strán tvorí rubrika Technika, kde prehľbujeme spoluprácu s poprednými slovenskými expertmi, špecializovanými na zbrane, dopravné prostriedky, výzbroj a výstroj, techniku aj informačné technológie. A posledných 16 strán tradične venujeme profesionálnym vojakom, poddôstojníkom, životu útvarov, informáciám, radám, servisu, histórii, no i ľahším témam, kultúre, oddychu a zábave.

V spolupráci s Vojenským historickým ústavom pokračujeme v uverejňovaní profilov popredných osobností slovenského vojenstva aj v predstavovaní zaujímavých exponátov Vojenského historického múzea. Novinkou je Vojenský historický kalendár – s ambíciou upozorňovať na významné jubileá a výročia späté s vojenstvom, svetovým i slovenským.

Na dvadsať rokov Obrany sme sa rozhodli upozorniť nielen v prvom, januárovom čísle 2013, ale po celý rok – preto sme zaviedli novú rubriku TAKÍ SME BOLI, v ktorej si budeme pravidelne pripomínať to najlepšie, čo za dve desaťročia Časopisu na svojich stránkach priniesol. Tentoraz sme načreli do ročníka 1994.

V roku 2013 sme sa rozhodli inovovať aj tradičný anglický slovníček. Rozrástol sa na celostranovú rubriku MILITARY ENGLISH s anglickým textom, slovníkom a frazeológiou. Tak, aby nebol len formálnym prívěskom servisnej strany, ale užitočnou pomôckou pre všetkých, ktorí si chcú zdokonaľiť alebo oprášiť svoje jazykové znalosti.

Mesiac čo mesiac sa nám zo stránok Obrany prihovárajú nielen vojenský duchovní, ale aj psychológovia a pracovníci Vojenského ústavu hygieny a epidemiológie. Na vaše otázky odpovedajú zodpovední riadiaci pracovníci, odborníci rezortu obrany a OS SR.

Vaše názory a pripomienky radi uverejníme v nepravidelnej listovej rubrike Zelená pošta, ktorú ste po prvý raz mohli nájsť v predchádzajúcom čísle Obrany.

Deje sa vo vašom útvare niečo zaujímavé? Napíšte nám o tom – a ak sa dá, priložte aj obrázok. Adresu nájdete nižšie na tejto strane. Vaše príspevky potom nájdete v staronovej rubrike Z ÚTVAROV. Obrana, to totiž nie je náš, ale predovšetkým váš časopis.

Želám vám príjemný marec, plný pracovných i osobných úspechov.

Na obálke: Vojenský potápači musia odpracovať každý rok aspoň 30 hodín pod hladinou • Foto: Jozef Žiak

6

6 Rozhovor s brigádnym generálom Ondřejom Novosadom, veliteľom pozemných síl

8 Špecializácia v kontexte inteligentnej obrany

12 Lean Six Sigma – overená možnosť úspor

14 Zimné potápanie a odminovanie lode

19 Jurij Dolgorukij – raketonosná ponorka triedy Borej

20 Nemecký vývoj laserovej zbrane

22 Bojové vozidlo Stryker s pásmi

26

26 Transportné lietadlá naše a od susedov 2

31 Taká bola Obrana v roku 1994

32 Rub a líc zápasníckych žineniek

34

34 Jediný slovenský tuleň

37 Krištáľová guľa smerných čísel

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/

Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXI. • č. 3/2013 • Redakčná uzávierka 20. 2. 2013 • Do výroby zadané 22. 2. 2013 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR, Komunikačný odbor • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Zástupca šéfredaktora: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk • Fotoeditor: Mgr. Ivan KELEMENT, tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698, e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, fax: 0960 31 25 20, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresarekcie: Mesačník OBRANA, Komunikačný odbor MOSR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana • Tlač: 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová • © Ministerstvo obrany SR, EČ 41208, ISSN 1336-1910.

Biela kniha o obrane

Produkt strategického
hodnotenia obrany

Biela kniha je prvým zásadným výstupom širšieho procesu známeho ako strategické hodnotenie obrany. Je to politicko-strategický dokument, ktorý integruje politické zadanie a vojenskú expertízu so zdrojovými limitmi. Poskytuje rámec dlhodobého rozvoja obranného potenciálu štátu vrátane ozbrojených síl, inak povedané - definuje cieľový stav v horizonte do roku 2024, potreby a kroky na jeho dosiahnutie. Je formulovaný tak, aby bol zrozumiteľný pre odbornú i laickú verejnosť.

Strategické hodnotenie obrany je štandardný nástroj riadenia a rozvoja obrany vo viacerých štátoch NATO a EÚ, ktorý sa realizuje buď v stanovených pravidelných cykloch, alebo pri zásadnej zmene prostredia a úrovne zdrojov.

Východisková situácia

V našich podmienkach bola spúšťacím impulzom dlhodobá nerovnováha medzi úlohami rezortu obrany a zdrojmi na ich plnenie, ktorá sa dramaticky prehĺbila v rokoch 2009 a 2010. Problémy boli však aj s efektívnosťou využívania pridelených zdrojov.

V konečnom dôsledku sa najmä tieto vplyvy premietli do výrazného spomalenia transformácie ozbrojených síl a zníženia kvality a tempa plnenia medzinárodných záväzkov. Bez zmeny vývojovej trajektórie hrozilo, že OS SR začnú už v strednodobom horizonte strácať aj kľúčové spôsobilosti s vplyvom na úroveň obranyschopnosti štátu. Súčasne došlo k zmenám v bezpečnostnom prostredí, nové požiadavky vyplývali aj z medzinárodného prostredia. Na tieto faktory bolo treba reagovať novými systémovými riešeniami.

Skúsenosti totiž ukázali, že metóda, keď sa jeden neplnený dlhodobý plán, resp. model rozvoja nahradzoval novým, bez reálnych garancií kontinuity a naplnenia zdrojového zabezpečenia vo viacročnom horizonte, je nefunkčná. Vypracúvanie utajených dlhodobých plánov rezortu, ktoré iba predlžujú časové horizonty dosahovania cieľov, pričom v praxi majú minimálne efekty, nepodporovalo transformačné zmeny ozbrojených síl.

Efektívne systémové riešenie rozvoja rezortu, zvlášť v situácii, keď sa blížila termíny skončenia životnosti hlavnej výzbroje a techniky s rizikom postupného úpadku ozbrojených síl, nie je možné bez vstupu vlády Slovenskej republiky, ktorá má primárnu zodpovednosť za oblasť bezpečnosti a obrany štátu. Rovnako nie je možné uvažovať o skutočnom riešení bez aktívnej účasti odbornej ale aj širšej verejnosti na tomto procese. V tejto situácii bolo preto logické a nevyhnutné siahnuť po novom nástroji, metóde, ktorá má predpoklady naplniť tieto požiadavky – strategickom hodnotení obrany.

Kľúčové imperatívy

Strategické hodnotenie obrany oproti metóde vypracúvania dlhodobých plánov prinieslo viaceré pozitívne javy. Po prvýraz sa vykonala objektívna hĺbková analýza stavu, nedostatkov a ich príčin, ako predpoklad správneho riešenia a nastavenia budúceho rozvoja.

Proces i hlavné výstupy mali verejný charakter. Aj vďaka tomu sa o ťažkostiach a potrebách zaručovania obrany dnes hovorí verejne, čím sa prehľbuje miera porozumenia a podpory občanov. Do procesu sa zapojili aj experti mimovládnej komunity, uskutočnili sa verejne prístupné dis-

kusie i rokovania s poslancami parlamentu, čím sa vytvorili systémové predpoklady na dosiahnutie spoločenského konsenzu o dlhodobom rozvoji v oblasti obrany. Aj keď sa s tým na začiatku nerátalo, skutočnosť, že Biela kniha sa pripravovala naprieč volebnými obdobiami, je pozitívnym faktorom pre kontinuitu rozvoja obrany štátu a stabilitu jej zdrojového zabezpečenia vo viacročnej perspektíve.

Ďalšou pridanou hodnotou strategického hodnotenia obrany je aplikácia komplexného prístupu k obrane, keď proces i jeho hlavný výstup – Biela kniha majú nadrezortný charakter.

Biela kniha o obrane kladie dôraz na rozvoj obrany s orientáciou na efektívne zaručenie obrany Slovenskej republiky. Napriek členstvu v medzinárodných organizáciách a s tým spojenými zmluvnými garanciami ako aj záväzkami, je to Sloven-

Jadrom jej implementácie budú predovšetkým reálne zmeny či už z hľadiska organizačných štruktúr, personálneho zabezpečenia, modernizácie alebo infraštruktúry. Dotknú sa všetkých fáz procesov od formulovania stratégie po konkrétne rozvojové projekty, ako aj všetkých účastníkov, od politického vedenia rezortu až po konkrétneho plánovača v útvare.

ská republika, kto predovšetkým zodpovedá za zaručovanie obrany štátu a bezpečnosť svojich občanov. Na toto primárne poslanie musí byť jej obranný sektor, najmä ozbrojené sily, pripravený.

Druhým imperatívom, ktorý sa premietol do rozvojovej projekcie a charakteru navrhovaných riešení, je zdrojový realizmus. Neznamená to však automatickú redukciu spôsobilostí. Rešpektujúc potrebu konsolidácie verejných financií bola rozvojová projekcia rozdelená do dvoch fáz. Prvá fáza, do konca roka 2015, koncentruje úsilie na zastavenie negatívnych trendov a

udržanie súčasného spektra spôsobilostí. V druhej fáze, od roku 2016, keď sa predpokladá zlepšenie ekonomického vývoja, sa ráta s postupným rozvojom tak, aby sa na konci plánovacieho horizontu v roku 2024 zvýšil bojový potenciál ozbrojených síl. Každá fáza má definované merateľné, konkrétne ciele.

Treťou zásadnou požiadavkou je odstraňovanie vnútorných rezerv a generovanie úspor v rámci rezortu obrany. Racionalizačný tlak dovnútra rezortu je stupňovaný od začatia strategického hodnotenia obrany, čo potvrdzujú doteraz každoročné redukcie personálu ministerstva obrany ako aj podriadených prvkov, pričom racionalizácia a zefektívňovanie činností v celom rezorte bude pokračovať.

Základná štruktúra

Biela kniha o obrane popri základných zisteniach analýzy súčasného stavu obsahuje predikciu budúceho bezpečnostného prostredia a s tým spojené implikácie; definuje obranné úsilie Slovenskej republiky vrátane základných plánovacích predpokladov v oblasti zdrojov; rámec pre dlhodobý rozvoj ozbrojených síl, vrátane zámerov a priorít v kľúčových oblastiach rozvoja ako sú ľudský potenciál, vyzbrojovanie alebo infraštruktúra. Formuluje požiadavky na skvalitnenie riadenia obrany štátu s dôrazom na zefektívnenie činnosti ministerstva obrany a podriadených prvkov, rovnako precizuje zábery v oblasti podpory obrany. Dôležitou súčasťou sú aj opatrenia zamerané na zlepšenie komunikácie otázok obrany verejnosti.

Nasleduje implementácia

Nadväzujúcim implementačným dokumentom bude Rozvojový plán rezortu obrany s výhľadom do roku 2024, ktorý konkretizuje zábery definované v Bielej knihe o obrane na podmienky rezortu obrany. Rozpracovanie Bielej knihy sa vykoná aj prostredníctvom ďalších koncepcných a plánovacích dokumentov, mnohé zábery sa premietnu aj do návrhov úpravy právneho rámca.

Jadrom jej implementácie však budú predovšetkým reálne zmeny či už z hľadiska organizačných štruktúr, personálneho zabezpečenia, modernizácie alebo infraštruktúry. Dôležitým predpokladom bude revitalizácia procesov obranného plánovania, čo sa dotkne všetkých fáz od formulovania stratégie po konkrétne rozvojové projekty a všetkých účastníkov od politického vedenia rezortu až po konkrétneho plánovača v útvare.

Konkrétne výstupy vrátane termínov, sú uvedené v harmonograme postupnej implementácie základných opatrení Bielej knihy o obrane, ktorý predstavuje prehľadnú cestovnú mapu a zároveň vytvára podmienky na priebežnú kontrolu.

Text: Marián Božík, Michal Kohút

Ilustrácia: Peter Susko

Brigádny generál
Ondřej Novosad:

Hlavné bohatstvo je v ľuďoch

Brigádny generál Ondřej Novosad (1962), rodák z moravského Jeseníka, velí najpočetnejšej zložke našich ozbrojených síl: pozemným silám, ktoré majú svoje útvary a jednotky rozmiestnené po celom území Slovenska.

Po absolvovaní Vojenskej strednej odbornej školy v Martine pokračoval v štúdiu na Vysokej vojenskej škole pozemného vojska vo Vyškove na Morave, Vojenskej akadémii v Brne, ale aj v odborných a jazykových kurzoch v Liptovskom Mikuláši vo Veľkej Británii a USA. Svoju vojenskú kariéru začínal vo funkcii veliteľa čaty vo vtedajšej seredskej ženijnjej brigáde. Má bohaté skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách a operáciách. Bol zástupcom veliteľa slovenského ženijného práporu UNTAES vo Východnom Slavónsku, prvým veliteľom slovenského kontingentu KFOR v Kosove i prvým veliteľom slovenského kontingentu v operácii Iracká sloboda.

V októbri minulého roku sa na Lešti uskutočnilo práporové taktické cvičenie s bojovou strelbou Fort Pribina II. Išlo o najväčšie cvičenie príslušníkov OS SR v roku 2012. Čo znamenalo pre vás ako veliteľa pozemných síl? Ukázalo, v akom stave sú pozemné sily a ich pripravenosť?

Už tradične sú mesiace september a október, vo výcvikovom roku, veľmi rušné. Vždy predovšetkým pre jedno z veliteľstiev mechanizovaných brigád pozemných síl a, samozrejme, pre podriadené útvary príslušnej brigády. Je to preto, že vrcholí dlhodobá príprava vyčlenených útvarov a jednotiek, ktoré pozemné sily pripravujú na plnenie bojových úloh predovšetkým v koalíčnom prostredí. Vždy je to jeden z bojových útvarov z posádok Martin, Nitra, Levice, Trebišov a Michalovce, ktoré sú doplnené jednotkami bojovej podpory a bojového zabezpečenia. Tak

to bolo aj v októbri minulého roka, keď na báze nitrianskeho 12. mechanizovaného práporu topolčianskej 1. mechanizovanej brigády opäť vyvrcholilo 18-mesačné veľmi intenzívne výcvikové úsilie na prípravu mechanizovanej práporovej skupiny (mprsk). V tomto prípade bol mechanizovaný prápor posilnený o jednotku logistiky, vojenskej polície a delostreleckú jednotku. Práporové cvičenie s bojovou strelbou, pod názvom Fort Pribina II. malo za cieľ preveriť pripravenosť našich vojakov v celej škále spôsobilostí na boj a stabilizačné úlohy, pred dosiahnutím plnej operačnej pripravenosti 12. mprsk, ktorá od januára 2013 už plní úlohy nasaditeľnej zálohy veliteľa síl NATO v Európe. Náš útvar bol podrobený náročnej previerke, ktorú uskutočnilo riaditeľstvo cvičenia pod vedením veliteľa 1. mb Topolčany, podľa noriem a predpisov platných v OS SR. Cvičiaci útvar preveril aj môj previerkový tím pod vedením zástupcu náčelníka odboru rozvoja spôsobilostí VePS, podľa metodiky hodnotenia pozemných taktických jednotiek NATO – CREVAL. Závery hodnotení riadiaceho cvičenia aj môjho previerkového tímu zhodnotili, že 12. mprsk splnila všetky kritériá hodnotenia na požadovanej úrovni a je pripravená na boj. Teda dosiahla hodnotenie „COMBAT READY“. Som veľmi rád, že ďalší útvar pozemných síl dosiahol toto kladné hodnotenie a, že dlhodobý proces veľmi drahej a náročnej bojovej prípravy našich vojakov bol opäť korunovaný úspechom. Ja ako veliteľ PS OS SR som hrdý na vynikajúcu prácu našich vojakov. Svedčí to o tom, že naše jednotky a útvary sú dlhodobo dobre pripravené a Pozemné sily tvoria pevný základ OS SR pri zaručovaní obrany SR.

Pozemné sily (predtým pozemné vojsko) prešli od roku 1993 množstvom reorganizačných zmien v rámci mnohých modelov. Žiadny z nich sa však celkom nerealizoval. Ako sa za ten čas zmenili?

Áno, máte pravdu, že reorganizácií pozemných síl najskôr Armády SR a neskôr Ozbrojených síl SR bolo od roku 1993 pomerne dosť. Samozrejme, že každý v minulosti pripravený model reagoval na výzvy bezpečnostného prostredia a tzv. zabezpečovania obrany SR v celom komplexe aj v súvislosti s integračnými ambíciami SR do EÚ a NATO. Teda aj charakter obrany SR sa v princípe menil z individuálnej obrany SR na obranu kolektívu, v rámci koalície členských krajín EÚ a NATO. To predznamenávalo aj zmenu štruktúry pozemných síl OS SR a, samozrejme, počty útvarov a zväzkov, ktoré pozemné sily dnes majú. Ten zásadný problém však nespočíva v tom, že postupne prebiehal transformačný proces pozemných síl ako taký. Ten objektívne prebehnúť musel. Ale problém spočíva v tom, že sa z dôvodu nedostatku predovšetkým finančných zdrojov nemohli uskutočniť plánované akvizície, ktoré boli neoddeliteľnou súčasťou pripravených transformácií a mali zabezpečiť inováciu zbraní, bojových a podporných systémov pozemných síl, na zvýšenie efektívnosti a zabezpečenie pokiaľ možno úplnej kompatibility našich jednotiek a útvarov s koalíčnymi partnermi v NATO. To však vôbec neznamená, že by jednotky a útvary pozemných síl neboli bojaschopné a pripravené plniť úlohy v koalíčnom zoskupení s našimi partnermi. Naopak. Napokon výsledky našej práce doma aj v zahraničí to dokumentujú. Ale sme profesionáli a vieme, že pokiaľ chceme byť rovnocennými koalíčnymi partnermi a pokiaľ chceme úspešne reagovať na nové bezpečnostné výzvy, je dôležité obmeniť technicky a generačne zastarané systémy.

Nie je žiadnym tajomstvom, že približne 70 percent pozemnej techniky je po dobe životnosti, z piatich bojových práporov môže absolvovať komplexný výcvik na stupni prápor maximálne jeden a výcvik nedeklarovaných jednotiek je obmedzený len na výcvik jednotlivca v základných bojových zručnostiach. V čom vidíte riešenie týchto problémov?

Pozemné sily už niekoľko rokov plnia náročné úlohy prípravy našich jednotiek a útvarov v podmienkach veľmi limitovaných zdrojov. To má, pravdaže, priamy vplyv na počet uskutočnených cvičení s našimi útvarmi. Lenže to neznamená, že naše jednotky a útvary necvičia a nepripravujú sa na plnenie svojho poslania. V súlade s hlavným poslaním útvarov v danom výcvikovom roku sú pre všetky útvary pozemných síl stanovené priority a hlavné úlohy. Tak je možné na rotačnom princípe, cyklicky poverovať útvary tými najdôležitejšími úlohami bojovej prípravy a stanoviť aj formy výcviku pre ostatné jednotky. V maximálnej možnej miere využívame aj simulačné technológie, ktoré nahrádzajú drahé bojové systémy a šetria finančné prostriedky na nákup napríklad drahšej munície; ale tú v tom istom roku použijú tie jednotky a útvary, ktoré plnia takzvané prioritné úlohy. Medzi ne patria jednotky, ktoré sa pripravujú do zahraničných operácií, pripravujú sa do medzinárodných štruktúr NATO, ako aj jednotky okamžitej reakcie (NRF) a plnia úlohy deklarovaných jednotiek v rámci cieľov síl (čo sú medzinárodné záväzky SR pre prípravu mechanizovanej práporovej skupiny, jednotiek s prvkami podpory a bojového zabezpečenia, ako aj mechanizovanej brigády, ktorú sa Slovenská republika zaviazala pripraviť pre kolektívnu obranu do roku 2018). Veľký dôraz kladieme aj na výcvik jednotiek a útvarov v oblasti domáceho krízového manažmentu. Ako účinný nástroj na čiastočnú elimináciu nedostatku zdrojov je aj tzv. výcvikový cyklus, v spojení s tzv. životným cyklom jednotiek a rôznymi alternatívnymi forma-

mi výcviku vojsk. Ale teraz by som do detailov ísť nechcel, pretože v týchto pojmoch je veľa premenných. Čo sa týka potrebnej obmeny techniky, potrebovali by sme najmä nové bojové vozidlá, moderné viacúčelové taktické vozidlá so zbraňovými systémami, novú techniku a prieskumné systémy pre jednotky ISTAR, ale aj modernizovať systémy velenia a riadenia.

Ako by mali vyzeráť v budúcnosti pozemné sily, aby boli schopné pri našich obmedzených finančných zdrojoch plniť všetky úlohy doma, v rámci medzinárodného krízového manažmentu a zároveň spĺňať spôsobilosti podľa štandardov NATO?

Odpoveď na vašu otázku dáva už spomínané strategické hodnotenie obrany (SHO), ktoré na základe hlbokých analýz formulovalo súčasnú situáciu a stav OS SR, a na základe kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov definovalo ob-

jektívne závery pre výstavbu OS SR do roku 2024. Pozemné sily aktívne pracovali od roku 2010 v procese SHO a pripravili expertné návrhy na realizáciu budúceho modelu PS OS SR. Výsledky SHO budú o nedlho prezentované širokej verejnosti v rámci širšej medzirezortnej diskusie v rámci schvaľovacieho procesu. Preto nebudem teraz tento proces predbiehať, lebo na pracovnej úrovni už boli návrhy z hľadiska obsahu aj časového ohraničenia prezentované v období vnútornej rezortnej diskusie. Som však presvedčený, že pozemné sily budú v novej štruktúre disponovať jednotkami a útvarmi, ktoré budú po

ich výstavbe spĺňať všetky požiadavky kladené na obdobné jednotky a útvary vo vyspelých armádach sveta a budú spĺňať všetky kvalitatívne aj kvantitatívne ukazovatele pre ich poslanie. Ja osobne som optimista a verím, že sa nám to podarí. Vyslovujem presvedčenie, že vybudujeme nové spôsobilosti a napriek napäťu zdrojovej situácii sa nám podarí postupne modernizovať zbraňové systémy pozemných síl a tým ich aj technicky posunúť na želanú úroveň.

Čo si najviac ceníte na pozemných silách?

V pozemných silách pracujem od ich vzniku. Do funkcie veliteľa pozemných síl OS SR som nastúpil v októbri minulého roku, a preto by som chcel na záver povedať ešte niekoľko slov. Osobne ma teší, že pozemné sily disponujú veľmi dobre vycvičeným a odhodlaným personálom, čo potvrdzujú aj výsledky našej práce doma či v zahraničí. Obzvlášť si vážim vynikajúce výsledky našich vojakov v zahraničných operáciách. Svojou profesionalitou a statočnosťou sú príkladom a často vzorom pre koalíčných kolegov. Viem to potvrdiť z vlastnej skúsenosti, práve zo služby v zahraničných operáciách. Najmä v operácii ISAF v Afganistane. Veľmi si vážim nasadenie, osobnú statočnosť a vynachádzanosť našich vojakov pri plnení úloh doma, v rámci domáceho krízového manažmentu. Naši vojaci sú spolu s vojakmi vzdušných síl a síl výcviku a podpory všade tam, kde nás občania SR potrebujú. Nehľadia na nepohodlie a často ani na bolesť. Jediným meradlom je pomoc ľuďom a splnenie úlohy. Chcem poďakovať bývalým veliteľom pozemných síl, a osobitne môjmu predchodcovi generálmajorovi Jánovi Salaganičovi, za všetko dobré čo vykonali a množstvo práce, ktorú odvedli, aby pozemné sily boli vždy pevným základom Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Som hrdý na mojich kolegov a našich vojakov a mám veľké šťastie, že môžem s takými vynikajúcimi ľuďmi a odborníkmi spolupracovať. Vyslovujem presvedčenie, že naše pozemné sily si v súčasnej zložitej situácii nielenže dokážu udržať súčasnú úroveň plnenia úloh, ale že sa nám ich podarí v krátkodobom a strednodobom horizonte aj modernizovať, a tým aj z dlhodobého hľadiska posunúť kvalitu našej práce na ešte vyššiu úroveň.

Špecializácia v kontexte „inteligentnej obrany“

„Európska únia sa musí prestať skrývať za otázky suverenity a posunúť zdieľanie vojenských spôsobilostí na novú úroveň. Potrebujeme zmenu vo vojenskom i politickom myslení,“ vyhlásil odchádzajúci predseda Vojenského výboru EÚ generál Håkan Syrén, ktorého na Slovensku v októbri minulého roka prijal aj štátny tajomník MO SR Miloš Koterec. Slovenské ozbrojené sily by v najbližších rokoch mali rozvíjať spôsobilosti využiteľné na plný rozsah úloh, od humanitárnej pomoci až po bojové použitie, prispievajúc v zmysle svojich záväzkov do systému kolektívnej obrany a spoliehajúc na spojencov pri najhorších scenároch. Aký je v tomto spektre budúcich spôsobilostí priestor na špecializáciu?

Ekonomická kríza prehĺbila problém rozvoja vojenských kapacít v Európe, ktorý je dlhodobý. Súbeh škrtov v obranných rozpočtoch s vysokými operačnými nákladmi súvisiacimi s nasadením vojsk vo vlečúcich konfliktoch, znižuje disponibilitu zdrojov potrebných nielen na obnovu existujúcich, ale aj na rozvoj nových spôsobilostí v reakcii na meniace sa hrozby. Odkladanie modernizácie a obmedzovanie výcviku sa prejavuje negatívne na bojových schopnosti európskych ozbrojených síl. Súčasný stav je symptómom latentného problému väčšiny európskych štátov, ktorým je podceňovanie vojenskej sily ako nástroja zahraničnej politiky. Vo viacerých krajinách kríza zmobilizovala elity na presadenie re-

foriem a racionalizáciu podporných štruktúr. Procesy určovania priorít, hľadania úspor a mobilizácie vnútorných rezerv – akokoľvek vítané – však nedokážu kompenzovať vnútorný dlh, spôsobený sústavným škrtaním rozpočtu na obranu a/alebo jeho neefektívnym využitím. Každá nová operácia potvrdzuje, že Európe chýbajú nielen kľúčové vojenské prostriedky, ale aj ochota nasadiť tie, ktoré sa v národných inventároch nachádzajú. V transatlantickom vzťahu sa postupne prehľbuje závislosť Európy od USA, čo vo Washingtone oslabuje hodnotu NATO a Európy ako preferovaného partnera a vyvoláva razantné volanie po spravodlivejšom rozložení bremena za spoločnú bezpečnosť. Strategický presun USA do Ázie

v reakcii na rast nepredvídateľnej Číny síce vnímajú obe strany ako výzvu pre Európu prevziať zodpovednosť za riešenie kríz na svojej periférii, ale problém dôveryhodnosti Európskej únie ako medzinárodného aktéra zostáva nevyriešený.

Je otázne, kedy sa svet dostane z ekonomickej recesie. Je ešte otáznejšie, či konsolidácia verejných financií a zníženie dlhov prinesie zvýšenie výdavkov na obranu. V minulosti sa zbrojilo vždy len v reakcii na priamu vojenskú hrozbu, a tá je z dnešnej perspektívy málo pravdepodobná. Navyše, tzv. vojenská inflácia tlačí ceny zbraňových systémov neustále nahor. V tejto situácii si už ani mnohé veľmoci nedokážu svojpomocne zabezpečiť všetky potrebné vojenské spôsobilosti, nieto ešte malé štáty ako Slovensko. Do rozvoja kritických, drahých a sofistikovaných systémov, akými sú protiraketová obrana, pilotované a bezpilotné spravodajské prostriedky, ochrana kybernetickej infraštruktúry, sa investuje spoločne. Pod tlakom nízkych rozpočtov sa však aj v rozsahom skromnejších, finančne menej náročných a politicky menej viditeľných oblastiach presadzujú inovatívne metódy namiesto tradičných riešení a medzinárodná spolupráca na úkor národných prístupov.

Solidarita medzi zodpovednými

Inteligentná obrana (Smart Defence), ktorú inicioval generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen, je postavená na troch pilieroch: spolupráca, priorizácia a špecializácia. Doteraz venovali zodpovední najväčšiu pozornosť otázkam mnohonárodnej spolupráce a harmonizácie národných a aliančných priorít. Problematika špecializácie ozbrojených síl členských krajín NATO, ako aj EÚ nebola dostatočne analyzovaná, pretože v tomto pilieri sa najvýraznejšie prejavuje citlivosť v otázke národnej suverenity.

Špecializácia ozbrojených síl sa začína náročným rozhodovacím procesom o spôsobilostiach, ktoré budú budované (rozvíjané), udržiavané alebo sa ich krajina vzdá s vedomím, že v prípade potreby ich poskytnú krajiny, ktoré ich majú vo svojom inventári. V princípe by malo platiť, že krajiny sa budú špecializovať na tie spôsobilosti, ktorými už disponujú a ktoré majú vysokú úroveň a rešpekt partnerov. Tieto spôsobilosti by mali reflektovať národné priority, ako aj potreby medzinárodných organizácií na naplnenie úrovne ich ambícií. To je potrebné realizovať cielene a dlhodobo, nie vnútené alebo náhodne. Špecializácia však nemusí nevyhnutne smerovať k zníženiu výdavkov, ako by to mohlo evokovať povrchné hodnotenie vzdania sa istých spôsobilostí. Tento proces si vždy bude vyžadovať značné vstupné investície, aby dosiahnutú spôsobilosť mohli partneri zdieľať a mali záujem ju využívať. Treba tiež zdôrazniť, že opätovné budovanie zrušenej spôsobilosti je spravidla omnoho náročnejšie než jej udržiavanie. Takéto rozhodnutie môže byť nevyhnutným dôsledkom nedostatku zdrojov, malo by však vychádzať z posúdenia závažnosti a pravdepodobnosti hrozby, na ktorú je daná spôsobilosť viazaná a z celkovej dostupnosti porovnateľných spôsobilostí v Aliancii.

Dostupnosť spôsobilostí je politickou otázkou, ktorá úzko súvisí s dôverou a solidaritou medzi spojencami. Tá je dnes verejne testovaná v nevojenskej sfére, pri diskusiách o záchrane zlyhávajúcich členov eurozóny. Medzi ekonomikou a bezpečnosťou dnes nachádzame viacero zaujímavých paralel. V prostredí extrémne limitovaných zdrojov sa každý aktér sústreďuje na vlastné prežitie. Zachovanie vyššieho celku si vyžaduje silné politické lídersstvo s vedomím, že z dlhodobého pohľadu práve od neho závisí rozvoj každého člena v globálnej konkurencii. Ďalšou paralelou je presadenie prístupu „solidarita medzi zodpovednými“. Štát je dôveryhodným partnerom pre ostatných, keď zodpovedne pri-

stupuje k správe a budovaniu vlastných aktív a spravodlivou mierou prispieva k rozvoju spoločenstva. Solidarita sa začína doma, vlastným prístupom k svojej bezpečnosti.

Pripomeňme, že v situácii, keď je rozsiahly konvenčný útok na Európu vysoko nepravdepodobný, sú reálne konflikty pre členov NATO a EÚ nie vecou prežitia, ale skôr voľby. Otázky účasti alebo neúčasti, nasadenia alebo nenasadenia vojenskej sily, sa v hlavných mestách posudzujú prizmou individuálneho záujmu a vlastných možností. Táto „decentralizácia“ vnímania hrozieb komplikuje problém dostupnosti.

Princíp „zdola nahor“

Najdostupnejším fórom pre špecializáciu je regionálna spolupráca krajín, ktoré majú silné historické, kultúrne a ekonomické väzby. Najvýznamnejšími dohodami v európskom regióne sú Francúzsko-britská obranná zmluva (Lancaster House Treaty), v rámci ktorej je organizovaný spoločný výcvik expedičných síl pod rotačným velením; Nordická obranná spolupráca (NORDEFCO), ktorá sa realizuje v piatich dimenziách:

strategický rozvoj, obstarávanie, letecká preprava, vzdelávanie a spoločné postupy (vyústila aj do spoločnej akvizície húfníc, pričom akceptované je aj uschovávanie delostreleckej munície na území inej krajiny); spolupráca krajín BENELUX-u, ktorej najvýraznejším prejavom je integrácia námorných síl pod spoločným velením (bez straty operačnej suverenity); Vyšehradská štvorka vedúca k vytvoreniu spoločnej bojovej skupiny EÚ (EUBG) v roku 2016; Weimarský trojuholník, ktorý vytvára EUBG v roku 2013 a spoločne presadzuje myšlienku vytvorenia stáleho civilno-vojenského operačného

veliteľstva EÚ na strategickom stupni; obranná spolupráca krajín juhovýchodnej Európy (South-Eastern European Defence Ministerial – SEDM) zameraná na výcvik, cvičenia, ochranu vzdušného priestoru a priemyselnú spoluprácu; a spolupráca pobaltských štátov s logistickou podporou misie NATO na ochranu ich vzdušného priestoru a spoločnou vojenskou akadémiou v estónskom Tartu.

V princípe platí, že mnohonárodné iniciatívy majú v súčasnosti nízky operačný rozmer. Spolupráca krajín sa tradične orientuje skôr do oblastí bojového zabezpečenia, ako do budovania a nasadzovania spoločných jednotiek. Širšie presadenie mnohonárodných prístupov, ak nimi myslíme zdieľanie a združovanie vojenských spôsobilostí, v politickej rovine najčastejšie naráža na obavu štátov zo straty kontroly nad integrovanými jednotkami. V praxi sa tento problém môže prejaviť v dvoch rovinách – obavou zo zatiahnutia do konfliktu alebo z odmietnutia poskytnúť spôsobilosť zo strany ostatných účastníkov spolupráce.

V oblasti spolupráce s najbližšími susedmi SR sa v súčasnosti identifikujú národné ambície s výhľadom na 5 – 10 rokov, napr. či chceme dosiahnuť výrazné zvýšenie interoperability našich jednotiek, technickej aj intelektuálnej (mentálnej), aký chceme dosiahnuť štandard vo výcviku, logistickej integrácii a prvkoch velenia a riadenia. V rámci budúcej spolupráce sa zvažuje aj problematika plánovania, výstavby, prípravy a nasadenia síl a prostriedkov. Ďalším zvažovaným stupňom spolupráce môže byť previazanosť ozbrojených síl na úrovni platforiem a systémov smerom k vytvoreniu regionálnej vojenskej formácie až po vytvorenie afiliovanej vojenskej formácie NATO/EÚ.

Hlavným motívom špecializácie by malo byť zvyšovanie kvality a eliminácia deficitov. Realitou je aj nadbytočnosť niektorých spôsobilostí. Napríklad členské krajiny EÚ disponujú 20 vojenskými akadémiami, pričom spoločná vojenská akadémia pobaltských krajín je jedným z mála príkladov spoločného zdieľania. Pobaltské krajiny akceptovali aj skutočnosť, že ich vzdušný priestor

je pod kontrolou aliančných krajín, pričom v rámci uplatňovania princípu solidarity vyčleňujú do operácie ISAF nepomerne vyššie kontingenty vo vzťahu k veľkosti ich ozbrojených síl. V skutočnosti si iba málo krajín môže dovoliť udržiavať celé spektrum spôsobilostí, z európskeho kontinentu môžeme spomenúť Francúzsko, Nemecko, Veľkú Britániu a Taliansko. Všetky ostatné krajiny sa musia koncentrovať na udržanie neúplného balíka spôsobilostí a úzko spolupracovať s partnermi na špecializácii. Príkladmi sústredenia sa na špecifické (doplnkové) spôsobilosti sú Česká republika v oblasti RCHBO, Luxembursko v prieskume alebo spôsobilosti pre operácie vysokej intenzity v náročných klimatických a geografických podmienkach, ktoré si buduje Holandsko, Slovinsko, Švédsko, Fínsko a Belgicko.

Špecializácia v kontexte rozvoja OS SR

Ozbrojené sily SR, vzhľadom na svoju veľkosť, disponujú a plánujú disponovať vyváženým spektrom spôsobilostí do úrovne brigády pozemných síl. Nepriamo prejavujú svoju špecializáciu prostredníctvom cielenej participácie na projektoch mnohonárodnej spolupráce pod záštitou NATO, EÚ, v rámci Vyšehradskej štvorky, regionálnej obrannej spolupráce stredoeurópskych krajín a formou bilaterálnej spolupráce. V tomto kontexte sa ako najperspektívnejšie črtajú oblasti RCHBO, kde môžeme ponúknuť najmä modernizované Výcvikové a testovacie centrum v Zemianskych Kostoľanoch a zneškodňovanie nevybuchnutej munície (Explosive Ordnance Disposal), kde naše Centrum výnimčnosti EOD organizuje kurzy s ambíciou dosiahnuť vedúcu úlohu vo vzdelávaní a výcviku jednotlivca v oblasti expertízy. Konkrétne výsledky môžeme vidieť pri vysoko oceňovanej práci tímov EOD v operácii ISAF. Nemôžeme zabudnúť ani na možnosti Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku na Lešti, kde je aj výcvikový priestor, ktorý ako jeden z mála v Európe umožňuje spájanie pozemnej a vzdušnej palebnej podpory. Na viacerých fórach sme aktívni v oblastiach zdravotníckeho zabezpečenia a vojenskej polície, disponujeme aj simulátormi pre techniku vzdušných síl. Veľkej obľube partnerských krajín sa teší medzinárodný kurz ISOC, ktorý pravidelne organizuje Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši. V operácii ISAF plánujeme ďalej posilniť príspevok špeciálnych síl v očakávaní, že plnenie úloh s vyššou pridanou hodnotou príslušníkmi OS SR posilní transformačný účinok, ktorý pôsobenie v medzinárodnom krízovom manažmente ponúka. Organizáciou cvičenia Capable Logistician 2013 na Slovensku poukazujeme na skutočnosť, že chceme napredovať aj v oblasti bojového zabezpečenia operácií. Všetky zo spomenutých oblastí majú svoje miesto v budúcich štruktúrach OS SR.

Špecializácia na seba často viaže aj vybrané domáce obrannopriemyselné kapacity, od ktorých môže závisieť udržanie vý-

nimočného postavenia krajiny v danej oblasti. Naše tímy EOD napríklad pracujú na odminovacej technike značky Božena, ktorú sa na základe pôsobenia v Iraku podarilo exportovať spolu s odovzdaním know-how miestnym ozbrojeným silám. Preto by mali byť súčasťou rozhodovania o rozvoji špecializácie aj úvahy nad tým, ako zapojiť do podpory rozvoja vybraných spôsobilostí OS SR domáci obranný priemysel, ale aj civilné subjekty, vrátane cielenej štátnej podpory pre špecifické oblasti výskumu a vývoja.

Vzhľadom na veľkosť našich ozbrojených síl, výšku pridelených zdrojov na ich rozvoj, ako aj existujúce záväzky voči medzinárodným organizáciám a stav politickej diskusie v Aliancii, je popri udržiavaní existujúcich hlavných taktických spôsobilostí ďalšia významná špecializácia v krátkodobom časovom horizonte nepravdepodobná! Faktom však zostáva, že budeme na partnerov odkázaní vo všetkých spôsobilostiach potrebných na vyšších stupňoch velenia, napríklad v strategickej preprave, evakuácii, či spravodajstve. V dlhodobejšom horizonte bude pri takýchto úvahách vhodné zväziť profiláciu v niektorej oblasti zo spektra bojových činností, aby sme dosiahli vyšší stupeň kvality a prekonalí tradičné zameranie OS SR na podporné úlohy. V tejto súvislosti treba vnímať aj politický rozmer špecializácie, úzko súvisiaci s rozvojom bezpečnostnej kultúry na Slovensku. Ak krajina vyniká v určitej oblasti, nepriamo tým naznačuje vyššiu ochotu nasadiť uvedené spôsobilosti v operáciách.

Generálny tajomník NATO presadzuje myšlienku riadenej špecializácie ozbrojených síl, ktorá by vychádzala z politických dohôd na najvyššej úrovni. Cieľom je zamedziť jednostranným redukciám vojenských spôsobilostí, najmä u najvýznamnejších európskych členov NATO, ktoré môžu spôsobiť stratu príslušnej spôsobilosti v aliančnom rozmere a neúmernú závislosť od amerických prostriedkov. Nádejnou iniciatívou v kontexte riadenej špecializácie je zaradenie projektov Smart Defence do procesu obranného plánovania NATO a následná akceptácia skupinových cieľov za presne stanovených podmienok. Kolektívne obranné plánovanie, vedené princípmi primeranej záťaže a spravodlivého spoločného bremena, je z pohľadu Slovenska najvhodnejším – ak nie jediným možným – prostredím, ak má prísť k novému, radikálnejšiemu chápaniu špecializácie ozbrojených síl v rámci iniciatívy „inteligentnej obrany“.

Text: brig. gen. Josef Pokorný
náčelník štábu strategického
plánovania GŠ OS SR

Mário Nicolini

poradca štátneho tajomníka MO SR
Foto: NATO, US Department of Defense

Lean Six Sigma (2)

Overená možnosť úspor

Six Sigma je metodológia určená na hľadanie najracionálnejšieho riešenia procesného problému tak, aby bol výsledný proces jednoduchý, prehľadný a efektívny. Je využiteľná v procesoch, kde treba šetriť náklady a eliminovať nadbytočné činnosti, ktoré nepridávajú hodnotu. V májovom vydaní Obrany (5/2012) sme čitateľov podrobne informovali o metodike Lean Six Sigma, jej využití vo vojenstve a zámere náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Petra Vojteka vyskúšať túto metodiku v podmienkach slovenských ozbrojených síl. Prvé projekty sa už rozbehli.

Vykonaním experimentálnej aplikácie Lean Six Sigma poveril generálporučík Vojtek vo februári minulého roka Veliteľstvo síl výcviku a podpory, kde pod vedením certifikovaného Black Belta brigádneho generála Josefa Pokorného riešili tri projekty Lean Six Sigma. Prvý projekt bol z oblasti centrálneho výcviku a zaoberal sa problematikou nízkej úspešnosti streleckej prípravy nováčikov. Druhý projekt sa venoval problematike zabezpečenia náhradných dielcov pre opravy pozemnej výzbroje a techniky. Tretím problémom bol zdĺhavý proces vojskových skúšok novej techniky a jej zavádzania do výzbroje.

Experiment beží

Podľa gen. Pokorného experiment potvrdil dve pravdy: „Metodika Lean Six Sigma je silná, dobre štruktúrovaná a pri jej vhodnom nasadení určite prinesie výsledky. Druhou pravdou je, že nasadenie tejto

metodiky v podmienkach štátnej organizácie môže byť problematické. Najmä v prípade, keď procesnou analýzou prekračujeme hranice jednotlivých organi-

začných celkov. Pri riešení projektov sa ukázala tiež dôležitosť podpory top manažmentu, úloha takzvaného „championa“ a dôležitosť komunikačnej stratégie.

V každom prípade všetky závery sme využili pri formulácii odporúčaní pre náčelníka generálneho štábu. Predovšetkým som odporúčal vyškoliť dostatočný počet vlastných pracovníkov – Green Beltov, ktorí budú schopní viesť samostatné zlepšovacie projekty.“ Brig. generál Pokorný by tento spôsob uprednostnil pred zaužívaným nájmom poradenskej spoločnosti v štátnych inštitúciách.

„V prípade, že naším výstupom bude vycvičený a vyzbrojený vojak alebo jednotka, pripravená plniť úlohy podľa predurčenia, bude metodika Lean Six Sigma dobre využiteľná aj v celom rezorte obrany. V tomto prípade by bolo veľmi jednoduché vyhodnotiť, ktoré činnosti pridávajú hodnotu na výstupe a ktoré nie. Procesy sú podrobne analyzované a merané s využitím širokého spektra metód a techník, ako sú brainstorming, brainwriting, grafická a štatistická analýza a iné. Verím, že týmto spôsobom je možné naštartovať prerod riadenia organizácie z klasického na procesné a reálne znížiť náklady.“

Green Belti a ich úlohy

Náčelník generálneho štábu generálporučík Peter Vojtek sa k odporúčaniam postavil aktívne: „Programové vyhlásenie vlády SR predpokladá okrem iného aj racionalizáciu procesov a prechod na procesné riadenie. Práve v tejto súvislosti som sa na pôde generálneho štábu rozhodol využiť metodiku Lean Six Sigma, úspešne využívanú v ozbrojených silách USA.“ Na základe odporúčaní súhlasil náčelník generálneho štábu s vyškoľením 15 člennej skupiny odborníkov, takzvaných Green Beltov, po jednom z každého odboru generálneho štábu. Títo pracovníci teraz ovládajú metodiku a sú schopní riadiť stredne veľké optimalizačné projekty. Pod vedením už certifikovaného Black Belta tvoria jadro pracovníkov, ktoré bude metodicky podporovať optimalizáciu procesov v ozbrojených silách. V prvej etape realizujú pätnásť zlepšovacích projektov naprieč všetkými funkčnými oblasťami generálneho štábu. „Som realista, a tak pri dvadsať percentom podiele pracovného času jednotlivých Green Beltov, ktorú Six Sigma venujú, očakávam v tejto etape úspešnosť dokončenia 60 až 70 percent,“ netají sa generálporučík Vojtek.

Najúspešnejším realizovaným projektom bola nateraz strelecká príprava absolventov základného vojenského výcviku. Ďalej možno spomenúť napríklad projekt pod vedením majora Milana Peterku. Ide v ňom o to, že v súčasnosti proces Lessons Learned nezabezpečuje, aby sa atypické poznatky z operácií medzinárodného krízového manažmentu dostali včas do procesu prípravy novej rotácie. To spôsobuje, že sa s nimi vojaci zoznamujú až pri nasadení do priestoru operácie, čo môže mať vplyv na kvalitu prípravy a úroveň

plnenia úloh v priestore operácie. Cieľom projektu je zefektívniť proces zavádzania aktuálnych analýz Lessons Learned pre

„V prípade, že naším výstupom bude vycvičený a vyzbrojený vojak alebo jednotka, pripravená plniť úlohy podľa predurčenia, bude metodika Lean Six Sigma dobre využiteľná aj v celom rezorte obrany.“

potreby zrealizovania výcviku pripravovanej rotácie v rámci MKM. Kapitán Tomáš Daňo sa zase venuje procesu schvaľovania informačných správ (IS) zabezpečujúcich

rotácie vojakov v operáciách a misiách. Ten je neúmerne dlhý, v niektorých prípadoch trvá až štyri týždne. To je príčinou zníženej flexibility pri príprave rotácie a zvyšuje nároky na pracovný čas a prepravné náklady formou kuriéra medzi jednotlivými procesnými krokmi (podpisy, kalkulácie, finančné kontroly). Cieľom projektu je skrátiť proces vybavovania IS zo štyroch na dva týždne. A čo je úlohou majora Ľuboša Ambroza? Rieši skutočnosť, že dnes požadované finančné zdroje na tvorbu centrálnych zásob sú neúmerne vysoké. Existuje predpoklad, že proces výpočtu pre stanovenie druhu a výšky zásob DOS (Day of supply) a ich tvorby nie je v súlade s požiadavkami NATO a požiadavkami na vedenie súčasných vojenských operácií. To môže mať zásadný vplyv na požadovanú výšku zásob a finančné zdroje na ich tvorbu. Cieľom projektu je zosúladiť výpočet pre stanovenie druhu a výšky zásob DOS a spôsobu ich tvorby s požiadavkami NATO a požiadavkami na vedenie súčasných vojenských operácií.

Text: Michaela Antašová

Zimné potápanie a odminovanie

Prístav pri vodnom diele Kráľová nad Váhom neďaleko Šale ešte také predstavenie nezažil. Príslušníci prieskumného potápačského družstva seredského ženijného práporu postupovali z móla na zakotvenú loď. V spolupráci s jej kapitánom najskôr zabezpečili celé plavidlo. Najmä ovládacie prvky – kormidlá, spúšťanie motora, skrutku, sonar, kotvu, žeriav... Potom išiel plavec so šnorchlom do vody pokrytej tenkým januárovým ľadom. Oboplával a skontroloval celú loď či tam nie je niečo, čo by predstavovalo nebezpečenstvo pre jeho kolegov pri práci pod vodou.

Odstraňovanie nebezpečných výbušných objektov na lodiach a v prístavoch si seredskí potápači podľa slov veliteľa prieskumného potápačského družstva rotného Michala Ščepka najskôr vyskúšali pod vedením amerických inštruktorov zo spoločnosti A-T Solutions USA. Všetko v priebehu roka dôkladne viac raz precvičili a dnes po prvý raz cvičia na reálnej lodi. Jedna skupina odstraňuje výbušninu, ďalšia zabezpečuje celý priestor. Všade okolo je sneh a príslušníci družstva sa musia pripraviť aj na pomerne veľké kolísanie vodnej hladiny. To je zapríčinené postupným prepúšťaním vody cez stavidlá vodného diela. Potápačov nečakajú ideálne podmienky.

Mína pod loďou

„Teplota vody je dva stupne, viditeľnosť pod vodou zhruba 20 cm,“ informuje ich rotný Ščepko. Prvá trojica potápačov ide do vody, ďalší ich istia z paluby lode. Dávajú pozor, aby ľadové kryhy, ktoré sa pri zmene výšky vodnej hladiny dali do pohybu, nepoškodili lano. Potápači našli mínu umiestnenú pod loďou. Neskôr ju úspešne zneškodnili. Veliteľ družstva z lode i priamo z vody a spod nej sledoval činnosť podriadených. Bol spokojný. A nielen v prístave. Veď rôzne teoretické a praktické zamestnania v priebehu dvoch týždňov poriadne preverili ich pripravenosť na plnenie úloh. „Okrem iného si precvičili prieskum zatopených objektov vo vode (utopená kolesová technika, loď a prístav) a zároveň odstraňovanie nebezpečných výbušných objektov pod vodou. Reálne si precvičili prácu pri zabezpečení všetkých dôležitých ovládacích prvkov lode kotviacej v prístave, aby skupina pracujúca pod trupom lode bola v relatívnom bezpečí,“ hodnotí veliteľ družstva.

Predponorová príprava

Riadiaci zamestnania nadporučík Marek Vlnka je zástupcom veliteľa roty podpory velenia, kam patrí prieskumná čata a do nej zasa potápačské prieskumné družstvo. „Takmer každý mesiac máme potápačsko-prieskumné výcviky, kde si precvičujú rôzne špecifické potápačsko-prieskumné činnosti. Nový človek, ktorý k nám príde na jar, má to šťastie, že prejde jarnou, letnou i jesennou prípravou a ide do zimnej. Bagrovisko Čierna Voda pri Galante zamrzá až pri nižších teplotách,“ spomína nadporučík Vlnka. Aj napriek tomu je to pre seredských potápačov ideálne miesto na celoročný výcvik. Je tam plytká i hlboká voda, až do 38 metrov. Pod vodou majú utopené rôzne výcvikové

pomôcky. Najmä auto, dve výcvikové plošiny a niektoré ďalšie predmety. Potápaniu predchádzala teoretická príprava, príprava v bazéne a napokon praktické úlohy. Aj to je pomerne široká oblasť. Zahŕňa prieskum vodnej prekážky, odstraňovanie výbušných systémov pod vodou, vyslobodzovanie uviaznutej techniky. Odborne sú starší potápači na tom veľmi dobre. Najmä desiatnik Igor Molnár, slobodník Ján Albert či desiatnik Viliam Červenák z michalovskej ženijnej roty. Potom nasleduje skupina novších potápačov, ako je napríklad slobodník Ján Ridzoň z Michaloviec. Vojak Marek Korpa prišiel v lete. A medzi úplných nováčikov patrí vojak Marek Šlachta. Ešte nemá lekársku prehliadku, plní však úlohy na brehu. Má skúsenosti z potápania v Karibiku, kde pôsobil ako inštruktör. Vojenský potápači strávili v ľadovej vode takmer hodinu. Mali na sebe 50 kilogramov výstroja. Okrem iného zásobu šesťtisíc litrov vzduchu, stlačeného na 300 barov,“ hodnotí riadiaci zamestnania.

Reč signálov

Veliteľ osádky člna čatár Vladimír Búda ešte pred plnením úloh zopakoval signály. Jedno trhnutie lana – pritiahni ho, dve si okej?, tri – došponuj lano, štyri – poď von (od člnu), idem von (od potápača), päť trhnutí nález UHD, trikrát dve trhnutia – zamotal som sa, trikrát tri trhnutia – nerozumiem signálu, štyrikrát štyri – mám problém, potrebujem potápača do vody, päťkrát päť a viac – ľahajte ma, nebezpečenstvo, ohrozenie. „Keď však potápač pohybuje rukou (prsty má pri sebe) otvorenou dlaňou k tvári, hneď viem, že potrebuje cudziu pomoc. Naopak, keď sa dotýka ukazovák s palcom a vytvára písmeno O, všetko je v poriadku,“ vysvetľuje rotný Ščepko reč signálov.

Zamestnania na bagrovisku sa zúčastnil aj veliteľ pozemných síl brigádný generál Ondřej Novosad. Potápať sa začal ešte v roku 1978 ako civilný študent na Lipne, v armáde začal v Žiline v terajšom 5. pluku špeciálneho určenia (vtedy 3. špec. odriad

v roku 1993). Potom robil inštruktora, skúšobného komisára, posledný zimný ponor bol pred 3 – 4 rokmi, posledný letný minulý rok. Neskrýval výborný pocit, že môže byť znova medzi potápačmi. „Som hrdý na ich prácu a som rád, že máme medzi nimi takého odborníka ako je rotný Ščepko,“ povedal.

Čo mrzí Ščepka?

Rotného Michala Ščepka trochu mrzí, že slovenské ozbrojené sily zatiaľ ako jediné spomedzi vyspelých armád nedisponujú uzavretým dýchacím okruhom pre vojenských potápačov. „Je to prístroj, ktorý sa vyznačuje tým, že pri dýchaní potápa-

umožňuje lepšiu prácu s citlivou magnetickou alebo akustickou muníciou. Zvyšuje možnosť pobytu potápača pod vodou až na štyri hodiny. Prístroj má nízku hmotnosť. To zasa zabezpečuje potápačovi väčšiu manévrovateľnosť,“ vymenúva rotný Ščepko jeho výhody.

Podľa neho je náročný výcvik v letných i zimných podmienkach dôležitý nielen z hľadiska bojovej pripravenosti, ale aj preto, aby boli vojenský potápači v prípade potreby pripravení zasiahnuť napríklad pri živelných pohromách a záchrane ľudí a ich majetku. Keď sa vytvoria ľadové bariéry na vodných tokoch a plochách a treba zasiahnuť pri záchrane majetku a

ča pod vodou nevychádzajú na hladinu bubliny, ktoré by ho mohli prezradiť a tak demaskovať jeho činnosť. Prístroj je nemagnetický a má veľmi nízku akustickú značku. To znamená, že potápač je pri svojej činnosti ťažko spozorovaný aj pri tesnom kontakte s nepriateľom alebo cieľovým objektom. Okrem týchto výhod využívanie uzavretých dýchacích okruhov

životov občanov. Dajme tomu aj trhaním ľadu a ľadových bariér alebo vyhľadávajú a zachraňovať osoby a techniku spod ľadu a z ľadovej vody.

A na záver iba malá pripomienka: potápači musia odpracovať každý rok 30 hodín pod vodnou hladinou, inak strácajú udelenú triedu...

Text a foto: Jozef Žiak

Dvaja noví generáli

Prezident Slovenskej republiky a hlavný veliteľ Ozbroyených síl SR Ivan Gašparovič povýšil do prvej generálskej hodnosti plukovníka Miroslava Korbu a plukovníka Jána Balciara. Na slávnostnom akte sa okrem ministra obrany SR Martina Glváča zúčastnil aj náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Vojtek, náčelník Vojenskej kancelárie prezidenta SR generálporučík Marián Áč, veliteľ Pozemných síl OS SR brigádny generál Ondřej Novosad, veliteľ Síl výcviku a podpory OS SR brigádny generál Ľubomír Svoboda, náčelník Štábu pre operácie GŠ OS SR brigádny generál Jindřich Joch, náčelník Štábu pre podporu operácií GŠ OS SR brigádny generál Juraj Krištofovič, náčelník Štábu strategického plánovania a rozvoja spôsobilostí GŠ OS SR brigádny generál Josef Pokorný aj rodinní príslušníci novovymenovaných generálov.

Foto: Ivan Kelement

Minister v Afganistane

Slovenská republika chce ponechať strážnu jednotku v Kandaháre až do konca roka 2014, potvrdil to minister obrany Martin Glváč, ktorý navštívil slovenský kontingent v Afganistane spolu s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálporučíkom Petrom Vojtekom a poslancami brannobezpečnostného výboru. Po prvý raz delegáciu ministra obrany sprevádzal aj americký veľvyslanec Theodore Sedgwick.

„Aliancia a Spojené štáty americké majú záujem, aby naša strážna jednotka zostala v Afganistane až do konca roka 2014. Budeme sa tiež uchádzať o mandát pre jednotky SOTG, ktoré by plnili úlohy mentoringu a poradenstva pre jednotky špeciálnych operácií afganských bezpečnostných zložiek,“ uviedol minister, ktorý rokoval aj s veliteľom základne Kandahár, americkým brigádnym generálom Johnom L. Dolanom.

Podľa generálporučíka Petra Vojteka je výhodou slovenských vojakov, že sa dokážu zžiť s afganským obyvateľstvom: „Vedia, že sem prišli, aby pomohli a snažili sa domáciach vycvičiť tak, aby si vedeli zabezpečiť pokoj a mier vo vlastnej krajine sami.“ Americký veľvyslanec na Slovensku Theodore Sedgwick potvrdil, že slovenskí vojaci odvádzajú svoju prácu veľmi dobre.

Foto: SITA

Chceme stabilizovať LOT

Na tlačovej konferencii po návšteve podniku potvrdil minister obrany SR Martin Glváč, že MO SR chce stabilizovať Letecké opravovne Trenčín. Do úvahy prichádza vstup strategického partnera, zlúčenie s inými zbrojárskymi firmami a vytvorenie jedného veľkého koncernu, ktorý by zabezpečoval všetky činnosti pre potreby Ozbroyených síl SR, ale aj pre zahraničných partnerov. „Chcem ubezpečiť zamestnancov, že v tomto roku o prácu neprídu a urobíme všetko pre to, aby bol výhľad do budúcich rokov lepší,“ povedal šéf rezortu obrany. Upozornil, že podniku uškodil nevydarený pokus jeho predchodcu modernizovať vrtuľníky Mi-17 na vrtuľníky Leteckej pátracej a záchranné služby.

Obmena lietadiel nie je problém

Potreba obmeny lietadiel L-410 vyplýva z dlhodobých plánov Ozbroyených síl SR, stratégie z roku 2006 a viacerých koncepcných dokumentov rezortu obrany. „Obmenu lietadiel L-410 nevnímam ako problém a dôrazne sa ohradzujem proti akýmkoľvek nepravdám, ktoré v súvislosti s touto témou zazneli. Nehanbím sa za to, čo sme urobili na ministerstve, všetky procesy sú transparentné,“ zdôraznil na tlačovej konferencii minister obrany Martin Glváč. Odmietol akékoľvek špekulácie o prepojení výhradného zástupcu na stranu SMER-SD.

Obstarávanie lietadiel patrilo pod Úrad pre investície a akvizície MO SR. Cena lietadiel bola takmer rovnaká ako v roku 2009, keď rezort obrany zaplatil za dve lietadlá 9,3 milióna eur, ale za ďalšie doplnenia zaplatil v roku 2010 ešte ďalších takmer 440 000 eur. Celkovo je teda rozdiel medzi cenami v roku 2009 a v roku 2012 iba 61 312 eur, no v roku 2012 boli nakúpené modernejšie a lepšie vybavené lietadlá.

Sporíme na plyne a poistnom

Ministerstvo obrany zaplatí za povinné zmluvné poistenie (PZP) svojich vozidiel v tomto roku zhruba 1,53 milióna eur. Ušetrí tak oproti zrušenej rámcovej zmluve predchádzajúceho vedenia rezortu takmer 590 000 eur. V prípade priaznivého škodového priebehu by si navyše ešte mohlo uplatniť bonus vo výške asi 76 000 eur. Poistenie armádnych vozidiel by mala v tomto roku zabezpečovať Allianz - Slovenská poisťovňa.

Rezort obrany bude štyri roky odoberať plyn od spoločnosti RWE Gas Slovensko. Celková výška kontraktu so spotrebnou daňou a s DPH je 26,5 milióna eur. Zverejnená rámcová dohoda je výsledok nadlimitnej verejnej súťaže. Na základe výsledkov elektronickej aukcie sa podarí ušetriť rezortu Ministerstva obrany SR 5 534 282 eur.

Plukovník Loudon na Slovensku

S priebehom prípravy a organizáciou výcviku marcovej rotácie príslušníkov mierovej misie OSN na Cypre sa prišiel oboznámiť jeden z hlavných funkcionárov velenia misie UNFICYP, náčelník štábu britský plukovník Angus Loudon. Zámerom velenia UNFICYP je zjednotiť obsah výcviku a prípravy vo všetkých krajinách, ktoré vysielajú svojich vojakov do tejto misie. Náčelník Loudon ako prvý navštívil Slovensko, ktoré je vedúcou krajinou v jednom zo sektorov zodpovednosti s tretím najväčším príspevkom síl v tejto operácii. Význam misie i nasadenia príslušníkov OS SR v nej plukovník Loudon zdôraznil na stretnutí s náčelníkom štábu operácií GŠ OS SR brigádnym generálom Jindřichom Jochom.

Generálporučík Vojtek v Norfolku

Aktuálne otázky, týkajúce sa transformačného úsilia v oblasti obranného plánovania, výcviku a cvičení, vývoja konceptov a experimentácie, boli predmetom rokovania náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Petra Vojteka s hlavným veliteľom Spojeneckého veliteľstva NATO pre transformáciu francúzskym generálom Jean-Paulom Palomérosom. Na stretnutí, ktoré sa uskutočnilo na Spojeneckom veliteľstve v Norfolku, Virgínia (USA), prerokovali otázky participácie na cvičení CAPABLE LOGISTICIAN 2013 aj výmeny informácií k spracúvanému Strategickému hodnoteniu obrany SR.

Foto: Peter Murray, HQ SACT, Norfolk

Rakúšania budú ďalej rukovať

Rakúšania v prvom celonárodnom referende v histórii veľkou väčšinou odmietli zrušenie povinnej vojenskej služby. Z predbežných výsledkov vyplýva, že za zachovanie povinného odvodu vojakov sa vyslovilo až 60 percent voličov. Výsledok referenda nie je záväzný, no vláda už povedala, že sa ním bude riadiť. Rozhodnutie občanov je sklamaním pre vládnú Sociálno-demokratickú stranu kancelára Wernera Faymanna, ktorá sa prikláňa k vytvoreniu profesionálnej armády. Rakúsko podľa vlády potrebuje špecializovanú a efektívnejšiu armádu, ktorá lepšie zvládne hrozby súčasnosti. Názor sociálnych demokratov zdieľajú aj Zelení. Proti profesionalizácii armády sú koalíční ľudovci a ultrapravicová Strana slobody. Argumentujú, že náklady by v porovnaní s povinnou vojenskou službou značne stúpli a neutrálne Rakúsko by mohlo byť nútené vstúpiť do Severoatlantickej aliancie. Rakúska armáda má v súčasnosti asi 55 000 príslušníkov. Každý polrok nastúpi do služby vyše 11 000 brancov na šesťmesačnú vojenskú službu. Ďalších 14 000 mladých Rakúšanov si vyberie civilnú službu. Odporcovia profesionalizácie armády tiež tvrdia, že deväťmesačná práca týchto mladých mužov by v zdravotníckom a sociálnom sektore chýbala.

Generál Allen je späť

Americký prezident Barack Obama sa rozhodol obnoviť proces nominácie generála Johna Allena na post hlavného veliteľa síl NATO v Európe. Pentagón zbavil štvorhviezdičkového generála obvinení z neprofesionálneho správania. Carney vyjadril očakávanie, že Senát prerokuje Allenovu nomináciu v najskoršom termíne. Súčasný veliteľ amerických a spojeneckých síl v Afganistane čelil obvineniam z nevhodnej e-mailovej komunikácie s Floridčankou Jill Kelleyovou. Išlo o jednu z ústredných postáv škandálu okolo generála Davida Petraeusa, ktorý vlni odstúpil z postu riaditeľa CIA pre odhalený mimomanželský vzťah. Allen od začiatku odmietal akékoľvek pochybenie. Generálny inšpektor Pentagónu napokon dospel k názoru, že preverovaná e-mailová komunikácia nebola taká problematická, aby generál nemohol naďalej vykonávať veliteľské funkcie.

Princ Harry sa vrátil z misie

Britský princ Harry, v armáde známy ako „kapitán Wales“, sa vrátil domov z 20 týždňov trvajúcej vojenskej misie v Afganistane. Po odchode z Afganistanu absolvoval krátky rekonvalescenčný pobyt na britskej vojenskej základni, pravdepodobne na Cypre. Harry od septembra 2012 pôsobil ako pilot bojového vrtuľníka na britskej základni Camp Bastion v juhoafganskej provincii Helmand. Zúčastnil sa na desiatkach operácií, pričom priznal, že viackrát útočil raketami na povstalcov z hnutia Taliban. Predošlá služba v Afganistane, počas ktorej bol princ dispečerom vojenských letov, trvala na prelome rokov 2007 a 2008 len desať týždňov. Skrátili ju po tom, ako sa utajovaná správa o jeho vyslaní dostala na verejnosť. Počas druhej misie médiá dostali obmedzený prístup k Harrymu výmenou za prísľub, že nebudú uvádzať konkrétne operačné detaily. Afganský Taliban vopred vyhlásil, že vynaloží všetko úsilie na to, aby princa zabil alebo uniesol.

Vojačky v prvej línii

Americký minister obrany Leon Panetta zrušil zákaz nasadzovania žien do vojenských operácií, čím vojakám vytvoril podmienky na uplatnenie v pozemných bojových jednotkách či elitných komandách americkej armády. Prelomové rozhodnutie, ktoré mení nariadenie z roku 1994 o zákaze nasadzovania žien do bojových operácií, vychádza z odporúčania Zboru náčelníkov štábov ozbrojených síl USA. Ponecháva armáde možnosť využiť mimoriadnu výnimku a v niektorých prípadoch vyhradiť pozície len pre mužov.

Bežné pozície sa pre ženy otvoria už tento rok. Nábor na ďalšie posty, ako sú jednotky špeciálneho nasadenia, sa budú ženám otvárať postupne. Panetta nadviazal na minuloročné uvoľnenie pravidiel na zapojenie žien do menších jednotiek, ako sú brigády s približne 3 500 príslušníkmi spolu s vysokým velením a podporným personálom. Od minulého roka mohli byť ženy začlenené dokonca aj do práporov s asi 800 členmi, čo im umožnilo uchádzať sa o 14 500 dovtedy uzavretých pracovných pozícií v armáde. Po novom rozhodnutí sa môžu uchádzať až o 238 000 miest, čo je takmer pätina z celkových ozbrojených síl USA. Ženy v súčasnosti tvoria asi 14 percent amerických ozbrojených síl.

Foto: NATO, SITA, Bundesheer, US Department of Defense

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Jadrový dravec zo severu

Ruské námorníctvo v januári uviedlo do aktívnej služby jadrovú ponorku novej generácie Jurij Dolgorukij. Slávnostná ceremónia vztýčenia vlajky sa uskutočnila v arktickom prístave Severodvinsk za účasti ministra obrany Sergeja Šojgua. Posádke ponorky telefonicky zablahožela ruský prezident Vladimir Putin.

Jurij Dolgorukij je prvou jadrovou ponorkou novej generácie, uvedenou do prevádzky od rozpadu Sovietskeho zväzu. Raketonosná ponorka triedy Borej, ktorá dostala meno po kyjevskom kniežati z 12. storočia, môže mať až 107-člennú posádku. Námorníci v nej dokážu prežiť až 100 dní bez toho, aby sa 170 metrov dlhé a 13 metrov široké plavidlo, ktoré pod hladinou dosiahne rýchlosť približne 29 uzlov (takmer 60 km/h), muselo vynoriť. Ponorky triedy Borej môžu byť vybavené 16 balistický-

mi raketami typu Bulava s viacerými bojovými hlavicami.

V severodvinských lodeniach firmy Sevmaš začnú v júli stavať už piatu jadrovú ponorku Alexander Suvorov, podľa zdokonaleného Projektu 955A Borej-A. Stavba šiestej ponorky Michail Kutuzov sa má začať v novembri. Prvé tri plavidlá Jurij Dolgorukij, Alexander Nevskij a Vladimir Monomach majú šesťnásť šacht pre rakety Bulava. Ponorky Projektu 955A Borej-A budú disponovať 20 šachtami a zdokonalenými sonarovými, navigačnými aj ko-

munikačnými systémami. Budú základom ruskej vojenskej sily najmenej do polovice 21. storočia. Rakety Topol-M a ich námorná obdoba Bulava majú aspoň 35 rokov tvoriť jadro ruských jadrových síl.

V severodvinskej lodenici stavajú aj prvú plávajúcu jadrovú elektráreň Akademik Lomonosov. Základom je funkčný jadrový reaktor strokskotanej ponorky Kursk. Pre ruské potreby má Sevmaš postaviť sedem takýchto mobilných jadrových elektrární.

(aš)

Foto: SEVMAŠ

Nemecký vývoj laserovej zbrane

Jednou z najväčších výziev moderného vojenstva, je úsilie armád a tým aj konštruktérov a výrobcov, o zníženie celkových nákladov na zničenie cieľa. Tento trend je najvypuklejší v technologicky náročnejších oblastiach, veľmi výrazný je napríklad v protivzdušnej obrane.

Moderná doba a technológie umožňujú vývoj skutočne neobyčajných spôsobilostí. Druhou stranou mince je prvé zásadné ale.... V prípade asymetrických výziev a ohrození súčasnosti a taktiež v oblasti protivzdušnej obrany je stále väčším problémom, že väčšina známych a dostatočne efektívnych riešení svojou cenou mnohonásobne prevyšuje cenu cieľa. Niektorí by namietol, že v prípade protivzdušnej obrany nie je možné kalkulovať s cenou napríklad jednej raketovej riadenej strely alebo niekoľkých desiatok nábojov s cenou cieľa, keď ide o riešenie systémovej obrany nejakého objektu, zoskupenia alebo aglomerácie. Čiže tvrdenie o nemožnosti plošného všeobecného kalkulovania ceny munície a ceny ohrozenia v prípade uvažovania nad komplexnou protivzdušnou obranou je nepochybne pravdou, ale ako vždy je tu zopár „ale“.

Nové formy ohrozenia

Napríklad jednou z najväčších výziev súčasnej protivzdušnej obrany sú dnes v ozbrojených silách i bezpečnostných zložkách populárne miniatúrne a malé bezposádkové lietajúce prostriedky. Tieto lietadielka, ktoré sú najčastejšie vybavené výlučne dennou alebo termálnou optickou aparaturou, riešia nad bojiskom alebo zónou konfliktu primárne úlohy prieskumu a pozorovania záujmového priestoru. Čiže málokedy ide o priame ohrozenie bráneného subjektu, skôr o jeden z komponentov získavania a verifikovania spravodajských informácií. Jedným z najzásadnejších problémov (pre používateľa ide, samozrejme, o výhodu) je jeho mimoriadne vysoká efektívnosť, veľmi dobrý pomer medzi akvizíčnými a prevádzkovými nákladmi a jeho významom v operáciách, tzn. „veľa muziky za málo peňazí“. Taký miniatúrny alebo malý bezposádkový lietajúci prostriedok vrátane palubnej optickej a spojovacej aparatury sa akvizíčnou cenou pohybuje v rozpätí

Výsledky strelieb laseru MBDA

niekoľko desiatok tisíc eur alebo dolárov a jeho informácie môžu priamo rozhodovať ozbrojené strety a konflikty.

Ďalším fenoménom moderných čias je hrozba označovaná v anglojazyčnej terminológii RAM (Rocket, Artillery, Mortar), ktorý už predstavuje priame ohrozenie bráneného teritória. Táto celá škála delostreleckej munície je veľmi často problémom práve pri obrane civilných objektov alebo vojenských nevojových inštalácií. Opäť je zásadným problémom pre obranu, že pri minimálnych nákladoch útočníka je hrozba viac ako vážna.

Akvizičné náklady na protilietadlovú raketovú aj delostreleckú muníciu sú oproti tomu podstatne vyššie. Kúpna cena jednej modernej protilietadlovej raketovej riadenej strely sa pohybuje v reláciách stoviek tisícov eur alebo dolárov. Cena modernej protilietadlovej delostreleckej munície, najmä ak ide o nejaké

sofistikovanejšie a technologicky náročnejšie výrobky, tiež nie je najnižšia. V tomto prípade treba kalkulovať cenu za sal-

vu s určitou numericky vyjadrenou pravdepodobnosťou zničenia zvoleného cieľa. Zatiaľ nejestvuje hlavnový systém, ktorý by počítal so zničením cieľa jediným kusom munície. Obranca nemôže (presnejšie povedané nedokáže) investovať viac prostriedkov, než ktorými disponuje. Jednoduchšie, nie je možné plánovať obranu tak, že náklady na obranu sú od prvopočiatku

10 kW laser
MBDA so
sklenou
optikou

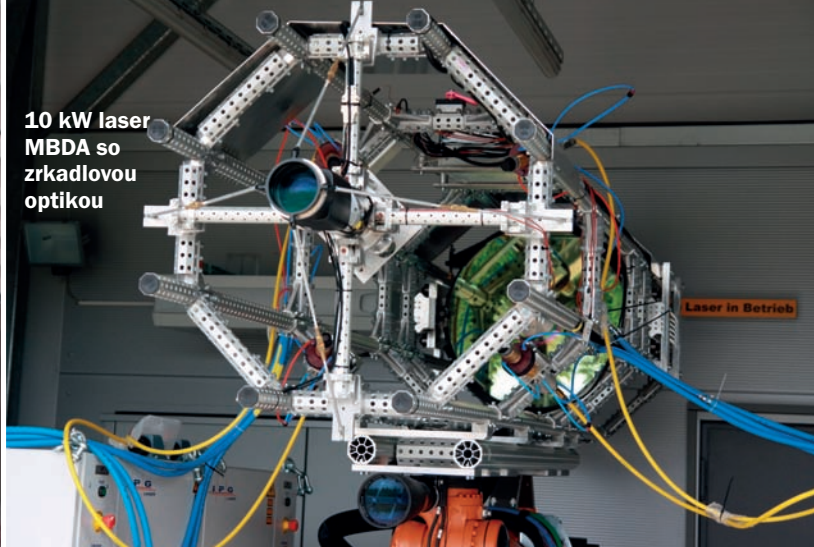
desaťnásobne vyššie než náklady na možnú hrozbu zo strany potenciálneho protivníka.

Možné riešenie

Jedným z možných perspektívnych smerovaní pri riešení týchto výziev sú laserové zbrane. V prípade úspechu môžu pomôcť vyriešiť potrebu zníženia nákladov na zničenie cieľov, teda, znížiť „cenu za výstrel“ na znesiteľnú úroveň. Ich druhou možnou výhodou bude získanie viacerých nových operačných možností.

Zostava 50 kW laserou
Rheinmetall Defence

10 kW laser
MBDA so
zrkadlovou
optikou

Laser in Betrieb

Jednou z európskych krajín, kde sú práce v tejto oblasti veľmi intenzívne, je Nemecko. V súčasnosti sa v Nemecku realizuje program technologických demonštrátorov vysokovýkonných laserových zbraní na báze polovodičových laserových zdrojov. Intenzívne sa tomu venujú dve priemyslové skupiny – jednu vedie MBDA Deutschland a druhá skupina pracuje pod vedením spoločnosti Rheinmetall Defence. Práce slúžia na overenie možnosti skonštruovania laserových zbraní s vysokým výkonom s použitím polovodičových laserových zdrojov a efektívnej adaptívnej optiky. Cieľom je získanie technológie umožňujúcej sériovú výrobu a možné bojové nasadenie prepraviteľných i mobilných laserových zbraní v rozsahu prijateľných nákladov.

Spoločnosť MBDA Deutschland zverejnila prvé konkrétnejšie informácie o testoch demonštrátorov na začiatku septembra 2011. Vtedy išlo o testy dvoch riešení s výkonom po 10 kW. Hlavným cieľom skúšok bolo zodpovedať otázku, či ísť cestou použitia sklenej optiky, alebo adaptívnych zrkadiel. Podľa dostupných informácií vývoj riešení s väčším výkonom pokračuje výlučne vo verzii s veľmi citlivými adaptívnymi zrkadlami. Dosiahnutie požadovaného vyššieho výkonu sa realizuje geometrickým spriahnutím viacerých zdrojov na formovanie jedného výkonného lúča. Ďalšie skúšky, tentoraz s demonštrátorom laserovej zbrane s výkonom 40 kW, uskutočnili špecialisti spoločnosti MBDA Deutschland v októbri 2012.

Konkurenčná skupina vedená spoločnosťou Rheinmetall Defence predstavila prvé výsledky v septembri 2011. Technologický demonštrátor modulového laseru s výkonom 10 kW je integrovaný do systému protivzdušnej obrany spoločnosti Rheinmetall Air Defence (bývalý Oerlikon Contraves). Konštrukcia laseru s týmto výkonom sa zrealizuje spoločnou montážou dvoch laserových zdrojov s výkonom po 5 kW. Spoločnosť Rheinmetall Defence na konci novembra 2012 uskutočnila prezentačnú skúšku s riešením technologického demonštrátora laserovej zbrane s výkonom 50 kW. Pri skúškach sa použil technologický demonštrátor vysokovýkonnej laserovej zbrane vybavený dvoma funkčnými modulmi. Zbraňová stanica s výkonom 30 kW je integrovaná do veže protiletadlového automatického revolverového kanóna 35/1000 a druhá zbraňová stanica s výkonom 20 kW je integrovaná do veže revolverového kanónu prvej generácie. V ich konštrukcii sa použil polovodičový laserový zdroj s výkonom 10 kW. Na sústreďenie lúčov sa použila technológia BST (Beam Superimposing Technology), ktorá v budúcnosti umožní vytvárať modulovým spôsobom zbraň s celkovým výkonom až 100 kW.

Plánom spoločnosti Rheinmetall Defence je dokončenie demonštrátora s výkonom 60 kW v roku 2013. Spoločnosť deklaruje integrovať do laserového zbraňového systému aj revolverový kanón kalibru 35 mm so strelivom AHEAD, čo umožní identifikovať a skúmať možné synergie medzi laserovou zbraňou a automatickým kanónom.

Text: Miroslav Gyűrösi
Foto: MBDA, Rheinmetall, autor

Stryker s pásmi

Stryker je osemkolesové americké bojové vozidlo. Najnovšia verzia má tiež na každej strane štyri pojazďové kolesá, ale pribudlo aj jedno hnacie a jedno napínacie. Totiž, najnovší Stryker je pásový!

Ide iba o koncept označený Stryker + Tr (Tr znamená Tracks, čiže pásy). Firma General Dynamics ho predviedla na výstave AUSA 2012. Ide len o demonštrátor, ktorý budú prezentovať na výstavách a rôznych predvážiacich akciách. Hoci normálne funguje, nemožno očakávať, že by zvládol dlhodobú zaťažkovú jazdu v teréne – na to nie je určený. Má len dokázať, že to „ide“ aj s celkom iným typom podvozka.

Pásy verus kolesá

Je tiež málo pravdepodobné, že v čase škrtov sa oň bude v blízkej budúcnosti zaujímať americká armáda. Je však možné, že práve na jeho základe vznikne neskôr nové pásové vozidlo, prípadne upúta pozornosť zahraničných zákazníkov, ktorí z rôznych dôvodov budú uprednostňovať pásové vozidlá pred kolesovými. V európskych armádach

je trendom prechádzať na kolesové vozidlá. Umožňuje to hustú cestnú sieť na kontinente. Kolesové vozidlá sú však obmedzené buď cestami alebo rovným terénom – v náročnejšom teréne a na mäkkom povrchu (bahno, piesok) má pásové vozidlo omnoho lepšiu priechodnosť. Viacerí zákazníci amerických zbrojoviek sú z krajín, v ktorých pásové vozidlá nájdu uplatnenie.

Dvaja Strykerovia

Stryker v pôvodnej osemkolesovej verzii je v službe od roku 2002. Osemkolesové vozidlo pomenovali podľa dvoch vojakov, ktorí posmrtné dostali Kongresovú medailu čti. Stuart Stryker zomrel v druhej svetovej vojne, Robert Stryker padol vo Vietname.

Vyrába sa v desiatich verziách. Najrozšírenejšie je základné bojové vozidlo M1126. Váži 17 ton, má dvojčlennú posádku a prepravuje 9 vojakov. Jeho výzbroj môže tvo-

riť 40 mm granátomet alebo guľomet kalibru 7,62 či 12,7 mm. Maximálna rýchlosť je 100 km/h a dojazd vozidla je 500 km. Cena základného modelu je približne milión dolárov.

Okrem toho existujú napríklad špeciálna prieskumná, zdravotnícka či veliteľská verzia. Palebnú podporu môžu poskytovať verzie M1128 so 105 mm kanónom alebo M1129 so 120 mm mínometom. Proti tankom môže bojovať verzia M1134 raketami TOW.

Ploché alebo dvojité

Z vyše 3 300 Strykerov je asi 760 vo verzii s dvojitým dnom tvarovaným do V (Double V-Hull). Tú vyvinuli potom, čo nasadenie Strykerov v Iraku a v Afganistane ukázalo slabšiu odolnosť proti mŕtinám. Jedno také vozidlo stojí 2,1 milióna dolárov. Nové dno dostávajú späť aj niektoré staršie Strykery. Sedem z desiatich verzií má byť po novom DVH, pôvodné ploché dno si ponechávajú iba tri verzie – napríklad M1128.

Práve na základe Strykera DVH vznikol aj najnovší pásový koncept.

(mk)

Foto: GD, US Army

Obojživelník ako lusť!

Konzorcium talianskych firiem Iveco a Oto Melara v januári oficiálne predstavilo prototyp nového obrneného obojživelného bojového vozidla pechoty VBA (Veicolo Blindato Anfibia), ktorý pripravuje pre taliansku armádu. Koncept VBA je postavený na podvozku Iveco Superav 8x8, talianska zbrojovka Oto Melara dodala zbraňovú stanicu HITFIST OWS.

Technické údaje:

Rozmery:

Dĺžka 7,92 m

Šírka 2,72 m

Výška 2,75 m (bez veže)

Hmotnosť: 15 000 kg

Posádka 12+1

Hoci oficiálne miesta o nákladnosti projektu mlčia, podľa dostupných informácií už konzorcium investovalo do programu VBA 30 miliónov eur. Vozidlo je schopné prepravy na suši i vo vode, zmestí sa do lietadla C-130 a podľa výrobcov predstavuje optimálny mix taktickej, operačnej a strategickej mobility, pričom jeho diaľkovo ovládané zbraňové systémy zahŕňajú najnovšie technológie z oblastí elektroniky, senzorov a MMI rozhrania (Man Machine Interface). Hlavnou zbraňou VBA je 30-milimetrový automatický kanón ATK Mk44, ktorého pohyb, námer i streľba sú ovládané elektronicky; aditívne môže byť vozidlo vybavené po bokoch aj dvoma výmetníkmi protitankových rakiet. Druhotným zbraňovým systémom je koaxiálne spriahnutý 7,62-milimetrový guľomet. HITFIST OWS ovláda diaľkovo z vozidla strelec-operátor prostredníctvom joysticku a multifunkčného farebného displeja. Dáta

z okolitého prostredia prenáša jedna CCD kamera, jedna infračervená kamera a viacero senzorov. Záložný systém umožňuje v prípade výpadku energie ovládať systém a paľbu pomocou optického zameriavača.

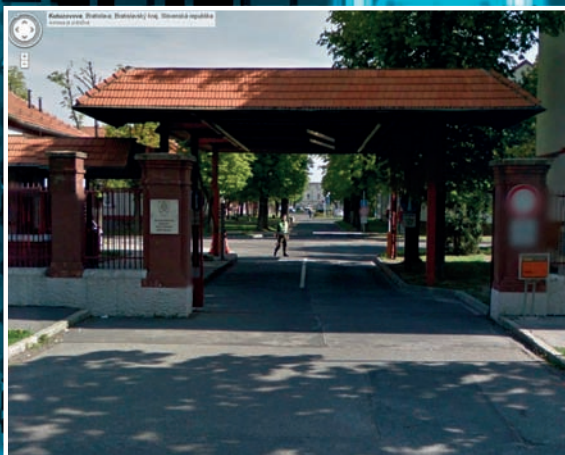
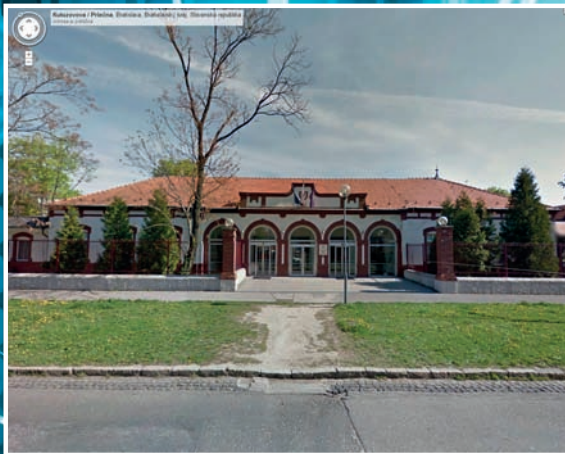
VBA poháňa šesťlitrový naftový turboagregát Iveco Cursor 13, výkon sa prenáša na sedemstupňovú prevodovku ZF 7HP902. Dokáže vyvinúť na ceste rýchlosť až 105 km/h s maximálnym dojazdom 800 km na jednu nádrž. Vo vode pláva maximálnou rýchlosťou 10 km/h, pohon vozidla zabezpečujú dve vrtule v zadnej časti trupu.

Trup obojživelníka je oceľový monokok, ktorý poskytuje posádke ochranu pred projektílmi z ručných zbraní a črepinami delostreleckých granátov. Vozidlo je možné dodatočne vybaviť ďalším pancierovaním ako ochranou pred mŕtinami i improvizovanými výbušnými prostriedkami, a to bez negatívneho účinku na jeho obojživelné schopnosti.

(Cc)

Bezpečnosť v období internetu

Pred pár týždňami Google sprístupnil v systéme Google Maps zábery Slovenska Street View. To znamená, že si môžeme prezrieť (takmer) ľubovoľné miesto na Slovensku tak, ako keby sme stáli priamo tam. Samozrejme, že jednou s ulíc bola aj bratislavská Kutuzovova, kde sídli Ministerstvo obrany SR. Vyvolalo to diskusie, či je takéto sprístupnenie pohľadu na strategický objekt bezpečné, alebo nie.

Naša obranná infraštruktúra je založená na ruskom modeli z obdobia studenej vojny. To znamená, že vojenské útvary majú techniku „pod strechou“ a pri pohľade zhora nič nevidia. Predtým to slúžilo na ochranu pred špiónážnymi satelitmi, dnes takýto spôsob stavieb chráni pred satelitmi softvérových gigantov. Pomôže to? Soňa.

Keď som bol kedysi dávno v Iraku, mali sme tam „chytrákov“, ktorí vedeli urobiť mapu základne zvnútra. Bez satelitov, bez fotoaparátov, bez mobilných telefónov. Nemali dokonca ani ceruzku a papier. No aj tak dokázali základňu zmapovať. Jednoducho si odkrokovali vzdialenosti medzi budovami a číslo si zapamätali. Večer si potom doma nakreslili, čo si zapamätali. Výsledkom bolo, že ľudia bez modernej výpočtovej techniky zmapovali základňu, stráženú niekoľkými typmi drahej a sofistikovanej obrannej línie.

Poučením je, že pocit bezpečnosti je veľmi subjektívna záležitosť. Že bez ohľadu na vynaložené prostriedky vždy je tu spôsob, ako získať informáciu. Niekedy je to drahé, niekedy treba technológie, niekedy stačí sedliacky rozum. Takže je dôležitejšie zamerať sa skôr na detekciu a kontrolu, ako vynakladať extra prostriedky na ochranu. A toto je aj prípad nafoteného Ministerstva obrany SR.

Nie je dôležité, či sú tie fotografie na internete. Ak si niekto bude chcieť odfotografovať niečo kdekoľvek na svete, nedá sa tomu zabrániť. Tak ako sa nafotila povestami opradená Area 51. Nafotené Ministerstvo obrany SR nás len núti myslieť na bezpečnosť modernejšie. „Utajené“ už dávno nie je to isté ako „bezpečné“. Nevedieť o tom, ako vyzerá budova, neznamená, že tá budova nemusí mať zamknuté dvere. Tento typ myslenia v minulosti úspešne potláčali knižnice a teraz sa tejto úlohy ujal internet. Informácie o všetkom sú dostupné každému. Samozrejme, sú tlaky, aby sa veci skrývali a utajovali. No to nie je riešenie bezpečnosti, ale skôr opak: utajovanie naznačuje nedostatok komplexnej ochrany a lenivosť urobiť s tým niečo. Udržiavať „status quo“ je stále prijateľná metóda ochrany – a to je chyba.

Google Streetview je novinka, ktorá mapuje svet z pohľadu chodca. Nahrádza tú časť výletu, kde musíme vyjsť z domu a presunúť sa do cieľa nášho výletu. No stále sa dá ísť tam fyzicky. Zodvihnúť sa z gauča, cestovať električkou a „náhodou“ fotografovať Ministerstvo obrany SR. Rozdiel? Žiadny. Cena lístka na električku sa vyrovná sume za pár minút v internetovej kaviarni. Ak by sme považovali Streetview (či inú alternatívu) za nebezpečný, naše ministerstvo by sme museli zahaliť clonou dymu a nepúšťať k nemu žiadnych chodcov. A ani to by nebolo stopercentné. Riešením je odstrániť nedostatky perimetra.

Potom si môže fotiť/prezerať hocikto hocíčo a neohrozí nás.

Technológie sú nástrojom. A každý nástroj sa dá využiť na dobré a aj na zlé účely.

V Iraku nás krokujúci „chytráci“ doviedli k svojim šéfom.

Kybernetické zbrojenie

Konflikt v pásme Gazy patrí medzi prvé, ktoré sa vedú na troch frontoch. Tým prvým je vonkajší politický tlak na obe strany. Druhým je klasický vojenský konflikt. Tretím bojovým frontom je to, čo sa deje v kybernetickom priestore.

Jedna rovina tejto kybernetickej vojny, tá viac známa a viac medializovaná, sú sociálne siete. Ľudia si zdieľajú videá, fotky a príbehy. Navzájom obviňujú druhú stranu a oplakávajú smrť blízkych. No napríklad na Twitteri (služba umožňujúca rýchle odovzdávanie krátkych správ do 160 znakov) sa objavujú správy o pripravovaných raketových útokoch či o zasiahnutých cieľoch. Izraelská strana má na tieto účely svoju hovorkyňu, ktorá pravidelne informuje novinárov (napríklad), aby sa nezdržovali v blízkosti budov Hamas, či o tom, že zasiahli továreň na výrobu rakiet. Samozrejme, funguje to aj na druhej strane a ozbrojené skupiny v pásme Gazy takisto informujú (napríklad) o tom, že práve útočia raketami Grad na Netivot.

Pravdaže, celé je to okorené nepresnými informáciami a informáciami založenými na klebetách, takže sa na ne nedá celkom spoliehať. Faktom však je, že Izrael uvažuje o blokovaní internetu na niektorých svojich miestach. A to nás privádza k druhej rovine kybernetickej vojny.

Izrael oznámil, že za prvý týždeň zostrenia konfliktu boli na jeho vládnú infraštruktúru vedené útoky. Kybernetické. A to nie len zopár, ale 44 miliónov útokov za jeden týždeň. Úspešný bol oficiálne len jeden, ktorý na niekoľko minút zablokoval vládný webový server.

Viacrát sme už v Obrane spomínali, ako sa dajú napadnúť systémy nepripojené na internet, dokonca bol cieľom samotný Izrael. A vieme aj to, že sa to podarilo.

Podme sa na kybernetické útoky pozrieť z inej strany. USA verejne vyhlasujú, že kybernetický útok je tiež útok a v prípade napadnutia sa budú brániť rovnako, ako keby išlo o akýkoľvek iný útok (pozemný, vzdušný). Leon Panetta oznámil, že USA vedú o plánoch zahraničných skupín, ktoré chcú ovládnuť kritickú infraštruktúru (energetika, doprava, výroba). Šéf Pentagonu takisto podotkol, že vedie, kde útočníci tento cieľ už dosiahli. Kybernetický útočník môže podľa jeho slov vykoľajit vlak, otráviť pitnú vodu či vypnúť elektrickú energiu na veľkom území USA. Jedným s dôsledkov takýchto činov môže byť aj smrť osôb.

Väčšina amerických súkromných firiem si uvedomuje riziko, no investície do kybernetickej obrany sú stále mizivé. Vládný sektor na druhej strane investoval nemalé prostriedky do systému odhaľovania a fyzického stotožnenia kybernetického útočníka s fyzickou lokalizáciou. To dáva význam, len ak sa pod slovným spojením „reakcia na kybernetický útok“ myslí fyzický protiúder.

USA a Rusko (ale aj iné krajiny) verbujú mladých, inteligentných a talentovaných IT odborníkov. Definícia by sa dala skrátiť na jedno slovo: hacker.

Je to zrejme posun a oproti minulým rokom sa politika zmenila z čisto obrannej na obranno-útočnú. To znamená, že krajiny sa nezameriavajú len na ochranu svojich sietí, ale chcú mať aj možnosť samy vykonať kybernetický úder.

NATO uvažuje rovnako a Centrum výnimočnosti pre oblasť kybernetickej obrany (CCD COE) so sídlom v Tallinne pravidelne trénuje kybernetické tímy jednotlivých krajín na prípadné útoky a možné protiútoky. Príkladom môže byť aj tohtoročné CDX cvičenie Locked Shields, na ktorom sa zúčastnili aj naši odborníci z tejto oblasti.

Celé by som to uzavrel dohodou o spolupráci v tejto oblasti, ktorú mali podpísať Barack Obama a Vladimir Putin v júni v Mexiku. Zabránili im v tom však (podľa oficiálnych zdrojov) „nepodstatné nepresnosti“. No je zjavné, že spolupráca na tejto úrovni robí z internetu „bezpečnejšie“ miesto a poukazujú na to aj zatknutia hackerov na základe fotografie poprsia priateľiek, či zatknutia anonymných drogových dilerov na základe bankových prevodov.

Žijeme v časoch, keď sa v kybernetickom priestore stavajú hranice a pôsobia silové zložky, keď sa vedú prvé reálne kybernetické útoky, keď sa mení podstata internetu samotného. Zaostať, by bola veľká chyba.

Text: kpt. Peter Garaj

Transportné lietadlá naše a od susedov 2

V dvadsiatej tretej časti seriálu o výbroji OS SR, armád našich susedov, niektorých spojencov v NATO i ďalších krajín dokončíme prezentáciu vojenských transportných lietadiel. Do Tabuľky základných parametrov a výkonov sme pre porovnanie ešte raz zaradili Lockheed C-130 Hercules, symbol tejto kategórie lietadiel, ako aj stroje An-26 a L-410UEP E-20, ktoré sú dnes jedinými taktickými transportnými lietadlami vzdušných síl OS SR.

V súvislosti so strojovým parkom dopravného krídla vzdušných síl OS SR, ktorý sme predstavili minule, treba dodať, že naše štyri L-410 E-20 sú modernizáciou základného radu E, od ktorého sa parametrami a výkonmi prakticky nelíšia, ale majú predĺžený maximálny dolet na 1 500 km.

České lietajúce transportéry

Čs. vojenské letectvo v kategórii taktických transportných lietadiel pred zánikom federácie v roku 1992 disponovalo o. i. šiestimi strojmi Antonov An-24 (v kóde NATO Coke) a rovnakým počtom strojov Antonov An-26 (Curl) sovietskeho pôvodu, ako aj dvadsiatimi ôsmimi lietadlami domácej výroby Let L-410 Turbolet. Armáda ČR z nich získala po štyri stroje An-24 a An-26 a devätnásť Turboletov. Podľa dostupných zdrojov české vzdušné

sily posledný An-24 stiahli z výbroje v roku 2005 a s posledným An-26 sa rozlúčili v apríli 2011. Dnes disponujú už iba desiatimi lietadlami L-410 Turbolet a štyrmi španielskymi taktickými transportnými strojmi EADS CASA-295M, ktoré kúpili v roku 2010. Okolnosti tohto nákupu vyvolali množstvo pochybností a jeho výhodnosť sa dodnes prešetruje. Okrem príliš vysokej ceny lietadlá údajne celkom nespĺňali požiadavky Armády ČR, mali rezervy v dolete i transportnej kapacite, nedostatky v avionike a nespĺňali ani kritériá pre pasívnu protiraketovú ochranu, takže ich nebolo možné vyslať na plánovanú misiu do Afganistanu. Do konca roka 2012 sa tieto nedostatky nepodarilo celkom odstrániť.

CASA C-295 je vojenské transportné dvojmotorové turbovrtuľové lietadlo, zavedené v Španielsku v roku 2001. Napriek uvedeným nedostatkom prevažuje vo väč-

šine parametrov a výkonov starší An-26, ktorý malo v českom vojenskom letectve nahradiť (porovnaj v tabuľke). Môže prepravovať až 71 vojakov, resp. 49 výsadkárov, alebo 5 paliet s rozmermi 2,74 x 2,24 m či tri terénne vozidlá napr. typu Land Rover, ale údajne nedokáže naložiť štandardizované kontajnery NATO.

Čo majú naši ďalší susedia?

Poľské vzdušné sily v kategórii transportného letectva deklarujú okrem strojov pre tzv. VIP Transport (1 x sovietsky Tupolev Tu-154, 2 x brazílsky Embraer ERJ-175 a 4 x sovietsky Jakovlev Jak-40) a menších lietadiel (17 x PZL M28B Bryza a 13 x PZL An-2) aj 10 španielskych strojov CASA C-295M a 5 amerických Lockheed C-130E Hercules, ktoré sú staršou verziou najrozšírenejšieho typu H. Španielskych lietadiel pôvodne kúpili 11, ale jeden stratili pri

Polská CASA C-295M

Antonov An-72

leteckej havárii na území Poľska v januári 2008, pri ktorej zahynulo všetkých 20 osôb na palube.

Za skutočne úctyhodný v porovnaní s menšími krajinami možno považovať strojový park transportného letectva Ukrajiny. Tá pochopiteľne aj v tejto oblasti zdedila veľké množstvo techniky po zániku bývalého ZSSR. Bolo to údajne až 100 strojov Iljušin Il-76, z ktorých dnes používa 20,

pričom ďalej deklaruje 13 lietadiel Antonov An-24, 28 Antonov An-26, 2 Antonov An-70 a 26 Antonov An-72. Okrem toho ukrajinské ministerstvo pre mimoriadne situácie disponuje štyrmi lietadlami Antonov An-32, ktoré tiež možno použiť na vojenské účely.

Turbohriadeľový (prúdový) Il-76 (v kóde NATO Candid) zaviedli v ZSSR do výzbroje v roku 1974 ako perspektívnu náhradu

taktických lietadiel Antonov An-12 (Cub). Podľa parametrov a výkonov (pozri tabuľku) sa však tento stroj už radí do kategórie strategických nosičov a vyrába sa dodnes vo veľkom množstve verzií. K nim okrem základnej transportnej patrí napr. lietajúce veliteľské stanovište, lietajúci tanker, lietajúca nemocnica, verzia pre rádioelektronický boj, prieskumná verzia typu AWACS a ďalšie. Dokáže transportovať až 50 ton

Antonov An-124 Ruslan

nákladu alebo tomu zodpovedajúce množstvo vojakov či bojovej techniky.

V rokoch 2011 a 2012 ukrajinské vzdušné sily rozšírili svoj park o ďalšie dve výkonné štvormotorové turbovrtuľové lietadlá Antonov An-70 s dvojíťmi protibežnými vrtuľami. Tento stredný hornoplošník s veľkou kapacitou pôvodne vyvíjali Rusko, Ukrajina a Uzbekistan, ale dokončila ho samotná Ukrajina a prvýkrát vzlietol v decembri 1994. Tri An-70, schopné prepravovať až 170 vojakov alebo dva nákladné automobily Tatra 815VVN 6 x 6 alebo 10 Land Roverov alebo dva vrtuľníky Mi-17 či iný náklad až do hmotnosti 47 ton, chcela kedysi v rámci deblokácie ruského

dľhu získať aj Česká republika, ale obchod sa napokon neuskutočnil.

Antonov An-72 (Coaler) je dvojmotorový turbohriadeľový viacúčelový hornoplošník, ktorý v ZSSR vyvinuli na báze turbovrtuľového An-26 a prvýkrát vzlietol v auguste 1977. V porovnaní s An-26 má väčšiu prepravnú kapacitu, vyššiu rýchlosť, ako aj väčší dolet.

Spomínaný Antonov An-32 (Cline) v službách ukrajinského ministerstva pre mimoriadne situácie je zhruba o rok starší dvojmotorový turbovrtuľový hornoplošník, ktorý tiež vychádza z koncepcie An-26 a možno ho použiť aj ako bombardér. Svojho predchodcu iba mierne prevyšuje preprav-

nou kapacitou, zatiaľ čo rýchlosť a dolet má približne rovnaký.

Maďarské vzdušné sily na vojenské taktické transporty podľa dostupných zdrojov používajú päť lietadiel Antonov An-26, ktoré však do roku 2014 plánujú nahradiť talianskymi strojmi Alenia C-27J Spartan alebo staršími americkými Herculesmi C-130H. Na väčšie transporty si v rámci programu SAC (Strategic Airlift Capability) prenajímajú americké lietadlá Boeing C-17 Globemaster III z ťažkého dopravného krídla (Heavy Airlift Wing) NATO, ktorého tri stroje majú základňu v maďarskej Pápe.

Alenia C-27J Spartan je dvojmotorový turbovrtuľový hornoplošník s vlastnosťami STOL (Short Take-off and Landing – krátky vzlet a pristátie). Vonkajšou podobou s Herculesom nezaprie, že ho Taliani vyvíjali v spolupráci s firmou Lockheed Martin. Kapacitne i ostatnými parametrami (pozri tabuľku) je určený pre operácie na podporu vojsk na krátkych a stredných trasách aj v najťažších klimatických podmienkach. Je schopný prepravovať 68 vojakov alebo 46 výsadkárov, ale aj viacúčelové vozidlá (napr. Land Rover, Humvee a ďalšie), ľahké delostrelectvo či ľahké vrtuľníky a v bojovej situácii dokáže zhadzovať náklad do hmotnosti 8 ton.

Boeing C-17 Globemaster III je strategicko-taktický štvormotorový turbohriadeľový hornoplošník s obrovskou kapacitou a špičkovými výkonmi (pozri tabuľku), zavedený do výzbroje v roku 1991. Napriek obrovskému rozmerom a hmotnosti mu na vzlet a pristátie stačí relatívne krátka dráha 2 316, resp. 1 060 m, kým napr. ruský gigant An-225 Mrija na to potrebuje 3 000 až 3 500 m.

Naši rakúski susedia okrem niekoľkých britských dvojmotorových turbovrtuľových hornoplošníkov Short SC.7 Skyvan, porovnateľných s Turboletom, na taktický transport používajú najmä tri stroje Lockheed Martin Hercules C.Mk1P (C-130K). Ide o lietadlo vyvinuté špeciálne pre brit-

Lockheed C-5A Galaxy

Bulharský C-27J Spartan

skú RAF na báze typu C-130H, oproti ktorému je síce o čosi pomalšie, ale ostatné parametre má porovnateľné. Jeho dolet bez nákladu je až 8 800 km, ale s maximálnym nákladom a bez tankovania vo vzduchu preletí takisto ako C-130H „iba“ 3 800 km.

Na záver to najlepšie

Medzi esá súčasného vojenského transportného letectva jednoznačne patria americký Lockheed C-5 Galaxy a rusko-ukrajinský Antonov An-124 Ruslan (v kóde NATO Condor).

Štvormotorový turbopropelový hornoplošník C-5 Galaxy zaradený do výzbroje USAF v roku 1970 je jedným z najväčších vojenských lietadiel na svete. Má prepravnú kapacitu 345 vojakov alebo 122,5 tony nákladu (ostatné údaje v tabuľke). Vzhľadom na jeho vysokú cenu (cca 170 miliónov USD za kus) si ho môžu dovoliť iba USA, ktoré v aktívnej vojenskej službe udržiavajú 33 strojov, v Leteckej Národnej garde 21 strojov a ďalších 45 majú v rezerve.

Vážnym konkurentom Galaxy je štvormotorový turbopropelový hornoplošník Antonov An-124 Ruslan, zavedený do výzbroje v ZSSR v roku 1986. Má nosnosť 120 ton nákladu a v kombinácii nákladu na dolnej palube a pasažierov na hornej aj 88 vojakov. Po špeciálnej úprave údajne dokáže transportovať až 350 osôb! Vyrobených bolo 58 týchto strojov, z ktorých väčšina slúži vo Vojenských vzdušných silách Ruskej federácie a zvyšné v dvoch civilných leteckých spoločnostiach. Jednotková cena An-124 je 70 až 100 miliónov USD.

Na úplný záver spomeňme ešte lietajúceho šesťmotorového turbopropelového superobra sovietsko-ukrajinského pôvodu Antonov An-225 Mrija (v kóde NATO Cossack), lietadlo s najväčšou vzletovou hmotnosťou (640 ton) na svete. Po prvý raz vzlietol v decembri 1988 a skonštruovali ho pre transport sovietskeho rakietoplánu Buran a častí nosných kozmických rakiet Energija alebo Proton. Po zrušení projektu Buran bol päť rokov odstavený a potom ho na obchodné účely začala využívať civilná spoločnosť Antonov Airlines. Vylúčiť sa však nedá ani jeho prípadné vojenské využitie. Bez nákladu má dolet až 15 400 km, s maximálnou záťažou 4 000 km. Náklad s maximálnou hmotnosťou 200 ton môže prevážať na chrbte, alebo (až 250 ton) vo vnútornom nákladovom priestore. Nad ním, v zadnej časti trupu má ešte kabínu pre cca 60 až 70 cestujúcich.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Foto: Miroslav Gyűrösi

Tabuľka základných parametrov a výkonov

(Vzletová hmotnosť je max. vzletová hmotnosť; Max. dolet je dolet s maximálnym množstvom paliva; parametre alebo výkony označené otáznikom neboli dostupné)

Typ Posádka Kapacita	Prázdna hmotnosť Vzletová hmotnosť	Dĺžka Rozpätie Výška	Nosná plocha	Pohonná jednotka Výkon (kW), resp. ťah (kN) jedného motora	Max. rýchlosť	Dostup Stúpavosť Max. dolet
An-26 5 osôb 40 osôb	15 020 kg 24 000 kg	23,80 m 29,20 m 8,58 m	74,98 m ²	2 x Progress AI-24VT 2 103 kW	540 km/h	7 500 m 8 m/s 2 500 km
L-410UVP-E 2 osoby 19 osôb	3 725 kg 6 600 kg	14,42 m 19,48 m 5,83 m	35,18 m ²	2 x Walter M-601E 560 kW	335 km/h	7 000 m 7,8 m/s 1 040 km
Short SC.7 Skyvan 1 – 2 osoby 19 osôb	3 331 kg 5 670 kg	12,21 m 19,78 m 4,60 m	35,12 m ²	2 x Garrett AiResearch TPE-331-210 533 kW	325 km/h	6 900 m 8,3 m/s 1 117 km
CASA C-295 2 osoby 71 osôb	13 950 kg 23 200 kg	24,50 m 25,81 m 8,60 m	59 m ²	2 x Pratt & Whitney Canada PW 127G 1 972 kW	576 km/h	9 100 m ? 5 400 km
Alenia C-27J Spartan 2 – 3 osoby 68 osôb	17 000 kg 30 500 kg	22,7 m 28,7 m 9,64 m	82 m ²	2 x Rolls-Royce AE 2100-D2A 3 460 kW	602 km/h	9 144 m ? 4 260 km
C-130H Hercules 4 – 6 osôb 74 osôb	37 650 kg 70 300 kg	29,80 m 40,40 m 11,60 m	162,1 m ²	4 x Allison T-56-A-15 3 210 kW	640 km/h	10 000 m 9,3 m/s 3 800 km
Hercules C Mk.1P/C-130K 4 – 5 osôb 74 osôb	34 675 kg 70 307 kg	29,79 m 40,40 m 11,66 m	162,12 m ²	4 x Allison T-56-A-15 3 210 kW	600 km/h	10 670 m 9,6 m/s 3 800 km
C-130J Super Hercules 3 osoby 76 osôb	34 274 kg 79 378 kg	29,79 m 40,41 m 11,84 m	162,1 m ²	4 x Rolls-Royce AE 2100-D3 3 458 kW	671 km/h	10 615 m 9,3 m/s 5 250 km
An-32 3 osoby 50 osôb	16 800 kg 27 000 kg	23,78 m 29,20 m 8,75 m	75 m ²	2 x ZMKB Progress AI-20DM 3 812 kW	530 km/h	9 500 m ? 2 500 km
An-70 4 osoby 170 osôb	66 230 kg 145 000 kg	40,7 m 44,06 m 16,38 m	204 m ²	4 x Progress D-27 10 295 kW	780 km/h	12 000 m 24,9 m/s 6 600 km
An-72 5 osôb 52 osôb	19 050 kg 34 500 kg	28,07 m 31,89 m 8,65 m	98,62 m ²	2 x Lotarev D-36 1A 63,9 kN	705 km/h	11 800 m ? 4 325 km
An-124 Ruslan 4 – 6 osôb 88 osôb	175 000 kg 405 000 kg	68,96 m 73,3 m 20,78 m	628 m ²	4 x Ivčenko Progress D-18T 229 kN	865 km/h	12 000 m ? 5 400 km
An-225 Mrija 6 osôb 250 t	175 000 kg 600 000 kg	84,00 m 88,40 m 18,20 m	905 m ²	6 x Progress D-18T-3 229 kN	850 km/h	11 000 m ? 15 400 km
Il-76TD-90 5 osôb 50 t	92 500 kg 195 000 kg	46,59 m 50,5 m 14,76 m	300 m ²	4 x Aviadvigatel' PS-90-76 171 kN	900 km/h	13 000 m ? 7 300 km
Boeing C-17 Globemaster III 3 osoby 158 osôb	128 100 kg 265 350 kg	53,00 m 51,75 m 16,80 m	353 m ²	4 x Pratt & Whitney F117-PW-100 180 kN	830 km/h	13 716 m ? 10 390 km
Lockheed C-5 Galaxy 4 – 8 osôb 345 osôb	170 000 kg 381 000 kg	75,30 m 67,89 m 19,84 m	580 m ²	4 x General Electric TF39-GE-1C 190 kN	930 km/h	10 900 m 9,1 m/s 9 560 km

Antonov An-225 Mrija

Kanada upraví LAV III

Kanada upraví 66 zo svojich kolesových obrnených vozidiel LAV III na verziu pre diaľkové pozorovanie a prieskum. Predtým používala takto upravené staršie vozidlá LAV II Coyote, ktoré sa v Afganistane veľmi osvedčili.

Systém Coyote tvorí 9-metrový teleskopický stožiar, na ktorom je namontovaný dopplerovský radar, laserový diaľkomer, termokamera a videokamera. S nimi dokáže na vzdialenosť 15 km jasne sledovať a identifikovať ciele pre letecký či delostrelecký útok vo dne i v noci. S radarom dokáže sledovať ciele až na vzdialenosť 24 km. V Afganistane dokázal tento systém napríklad dlhodobo sledovať pohyby v podozrivých objektoch a poskytovať tak cenné spravodajské informácie. Kanada chce mať vo výzbroji spolu 616 modernizovaných LAV III. V základnej verzii má hmotnosť 17 ton, vieže 3-člennú posádku a 7 vojakov. Výzbroj tvorí 25 mm kanón a dva guľomety.

Delostrelecký systém Oto Melara

Nemecké námorníctvo získalo nový delostrelecký systém Oto Melara kalibru 127 mm. Ten bude použitý v nových fregatách triedy F125, ktoré majú nastúpiť do služby v roku 2016.

Delostrelecký systém tvorí 127 mm kanón s dĺžkou hlavne 64 ráží. Celý systém má hmotnosť 25 ton vrátane štyroch zásobníkov – to znamená, že kanón môže strieľať v prípade potreby štyrmi rôznymi druhmi munície: vysokovýbušnou, protiletadlovou, prieraznou či GPS navádzanou. Systém je plne automatizovaný a v delovej veži nie je potrebná posádka. Rýchlosť streľby je 35 rán za minútu. So štandardnou muníciou je dostrel 30 km, ale GPS navádzané strely dokážu zasiahnuť cieľ až na vzdialenosť 100 km s presnosťou 20 metrov.

Fregaty F125 budú výtlakom 7200 ton prekonávať aj mnohé torpédoborce. Sú dlhé 150 metrov a posádku tvorí 110 námorníkov. Vo výzbroji má byť okrem 127 mm kanóna osem protiletadlových rakiet, dva protiletadlové raketové systémy a niekoľko 27 mm automatických kanónov a guľometov. Na palube budú aj dva vrtuľníky NH-90.

Portugalsko chce stornovať Pandury

Portugalsko sa snaží stornovať časť svojej objednávky osemkolesových obrnených vozidiel Pandur II. Krajinu totiž silno zasiahla európska finančná kríza a usiluje sa ušetriť, kde sa dá. V roku 2005 objednalo Portugalsko 260 Pandurov II v cene približne 1,35 milióna eur za kus. Armáda doteraz prevzala 166 vozidiel, ktoré si ponechá, ale 74 ešte nedodaných by rada stornovala. Rovnako chce portugalské námorníctvo stornovať 20 obojživelných Pandurov, ktoré si objednalo, ale zatiaľ neprevzalo. Portugalsko chce ponechať v službe niekoľko starých pásových transportérov M113, ktoré mali Pandury pôvodne kompletne nahradiť. Pandur II je dlhý 6,95 m, široký 2,85 m s hmotnosťou 15 ton. Odvieže 14 vojakov a na ceste dosahuje rýchlosť 100 km/h.

Kórejské lietadlá pre Peru

Južná Kórea predala 20 nových turbovrtuľových lietadiel KT-1 Peru za 200 miliónov dolárov. Z nich 4 dodajú priamo, zvyšných 16 zostavia v Peru z juhokórejských súčastí. Desať lietadiel bude v cvičnej verzii, zvyšných 10 bude v bojovej verzii KA-1. Jednomotorové dvojmiestne stroje dosahujú maximálnu rýchlosť 574 km/h. V bojovej verzii KA-1 majú päť závesníkov pre rôznu výzbroj. Môžu niesť kontajnery s guľometmi alebo spolu 500 kg bômb a neriadených rakiet. Nie je to prvý exportný úspech pre KT-1. Pred tromi rokmi objednalo 55 lietadiel pre základnú výcvik Turecko. Ďalších 12 kusov predali Indonézii.

Američania kupujú Mi-17

Americká armáda objednala ďalších desať vrtuľníkov Mi-17. Ruské stroje sú určené pre afganskú armádu a budú stáť 17,2 milióna dolárov za kus. Spojené štáty americké patria v súčasnosti k najväčším zahraničným zákazníkom kupujúcim stroje Mi-17. Za posledné desaťročie ich už nakúpili takmer 100. Dodali ich Afganistanu a Iraku ako americkú vojenskú pomoc. Iracká aj afganská armáda sú totiž na tieto stroje zvyknuté, vycvičené a v ich tvrdých podmienkach sa osvedčili. Ceny za vrtuľníky značne kolíšu podľa toho, akým spôsobom a do akej miery ich Američania upravujú pred tým, než ich dodajú Iračanom a Afgancom. Staršie helikoptéry z druhej ruky sa spravidla predávajú za 3 až 4 milióny dolárov. Doteraz najdrahšie boli stroje, ktoré Američania vybavili svojimi prístrojmi pre nočné lety. Ich celková koncová cena sa vyšplhala až na 15 miliónov dolárov za kus.

Ponorky vyceria zuby

Francúzske vojenské námorníctvo vyvíja svoje vlastné systémy, ktoré by umožňovali odpaľovať protiletadlové rakety z ponorenej ponorky na vrtuľníky či lietadlá, ktoré ju ohrozujú. Jeden systém by využíval zariadenie podobné periskopu, ktoré by nad hladinu dostalo rakety Mistral. Tie majú kratší dosah šesť kilometrov a sú určené proti nízko letiacim cieľom. Druhý vyvíjaný systém by odpaľoval väčšie rakety Mica pomocou torpédometov. Mica má dosah približne 80 km. Francúzi chcú takto rozšíriť možnosti obrany svojich dieselelektrických ponoriek. Podobný systém s názvom IDAS vyvíjajú a testujú pre svoje ponorky aj nemecké ozbrojené sily.

Rub a líc zápasníckych žineniek

„Byť reprezentantom vojenského športu je príjemná prestížna záležitosť zopár vyvolencov, ktorým možno iba závidieť,“ počuť občas od rôznych „odborníkov“ na všetko. Je to však celkom inak. Veď „konkurenčnými výbermi“ sú pre nich každé majstrovstvá Slovenska, Európy, sveta či olympiády. Vypadneš z reprezentácie, vypadneš z Dukly – a si na ulici...

V tomto kontexte sme sa pozreli na našich „duklianskych“ grécko-rímskych zápasníkov. Pripomeňme si, že v druhej polovici minulého storočia existovalo na Slovensku približne 80 zápasníckych klubov. Ak si odmyslíme niekoľko žiackych a mládežníckych tímov, dnes na seniorskej klubovej úrovni u nás tento šport v podstate neexistuje. Napriek tomu vďaka Dukle Banská Bystrica a fanatizmu trénera Karola Lengyela máme aktuálneho majstra Európy z roku 2012. Volá sa István Lévai, je rodák zo severomaďarského baníckeho mesta Dorog a pôvodne bol štátnym občanom Maďarskej republiky.

Fenomén zápasníckeho juhu

Tím grécko-rímskych zápasníkov rotmajstra Karola Lengyela je špecifický úkaz. On sám pritom v 80. rokoch zápasil za Duklu Trenčín. Po roku 1990 pôsobil v súkromnom sektore. Od roku 2000 sa venoval deťom a mládeži v Komárne. Keď pred niekoľkými rokmi odišiel zo žinenky náš najúspešnejší grécko-rímsky zápasník Attila Bátky (rodák z Gabčíkova, člen Dukly Trenčín a bronzový na majstrovstvách sveta v roku 2003), zdalo sa, že tento šport u nás na reprezentačnej úrovni zanikol.

O to viac, že zápasenie v rámci Dukly presunuli z Trenčína do Banskej Bystrice. S administratívnym presunom však nepresuniete trénerské a funkcionárske zázemie – a najmä tradíciu. Tá v Trenčíne na čas doslova odumrela – a v Bystriči už dávno neexistovala. Bystrická Dukla však riskovala. Zobrala pod svoje krídla mladý komárňanský tím grécko-rímskych zápasníkov ambiciózneho Karola Lengyela, ktorý bol plný juniorských reprezentantov Slovenska. A kde sa v ňom zobrali István Lévai a jeho brat Attila? Tréner vysvetľuje: „Mesto Dorog leží neďaleko Komárna a okrem baní má starú zápasnícku tradíciu. Často sme spolu súťažili aj trénovali. Na bratoch Lévaiovcov som si všimol ich veľký talent. Vyrastali v naozaj slabých sociál-

nych podmienkach. Šport si vybrali za cestu, ako sa z nich dostať. Najmä ich mimoriadna ambícióznosť ma oslovila a ponúkol som im lepšie podmienky u nás...”

„Gyere ide! Poďme!“ rozliehajú sa v novej telocvični na Lešti pokyny trénera. Zápasníci sú tu na sústreďení vôbec po prvý raz. Karol Lengyel na Lešti oceňuje možnosť sústrediť sa výhradne na tréning a k dispozícii sú aj výborné možnosti na regeneráciu, pričom tiež oceňuje mimoriadne ústretový prístup celého personálu. S deviatimi seniorskými reprezentantmi z Dukly v januári na sústreďení na Lešti trénoval aj tucet reprezentantov v juniorských kategóriách. „Je to dobré spestrenie, lebo sparingpartnerov, ktorých nevyhnutne potrebujeme, nám robia spravidla reprezentanti Maďarska, takže máme aspoň trochu zmenu...”

„Nevieš, ako sa ťekne po maďarsky osem?“ opýta sa zapálený reprezentačný tréner juniorov Leoš Drmola. Niekdajší člen Dukly Trenčín a rodák z Moravy okrem reprezentantov vychováva zápasníkov v Trenčianskej Turnej. Od roku 2007 spolu s kolegami obnovili už čisto civilný mládežnícky zápasnícky klub s historickým názvom TJ Dukla aj v Trenčíne. Trénuje v ňom i jeho syn, 11-násobný majster Slovenska. Aj medzi juniormi je väčšina mladých borcov z klubov, ktoré sídlia na juhu Slovenska. Vráťane Šamorínčana Davida Čecha, ktorý pre Slovensko získal vlani striebornú medailu na majstrovstvách Európy v kadetoch. Pritom však značná časť mladých borcov z juhu začína „chytať“ reč svojho štátu až v reprezentácii...

Tvrdosť žuly a lesk diamantov

Zápasníci ešte pred siedmou behali v mrazivom ráne. Po 40 minútach ich na zasneženom parkovisku čakal tréning so zameraním na silový rozvoj. Nasledovali raňajky. O desiatej pokračujú športovci druhou fázou. Vyše hodiny behajú od jedného konca telocvične na druhý. No nie sami. So záťažou. So sparingpartnerom. Uchopia ho cez pás, v polovici telocvične s ním zatočia ako s vrtuľou – a bežia ďalej. Potom s ním utekajú v náručí, no v polceste musia so živou záťažou urobiť niekoľko drepov. Vzápätí s ním bežia akoby s kameňom na krku. Žily na šiji sa im napnú na prasknutie. Veď na nej zakvačený rukami visí ich 60 alebo 100-kilový kamarát. Vo dvojiciach sa striedajú. Tričká všetkých sú načisto mokré. Niektorí ich hádžu do kúta. Telocvičnu medzitým zaplavil opar štiplavého potu z vyšľavených svalnatých tiel. Po tréningu v telocvični zápasníkov ešte predpoludním čaká beh na lyžiach. To, že väčšina rozsušených bežiek si pamätá ešte 80. roky, nikto nerieši. Popoludní o tretej sa všetci opäť stretnú v telocvični. Budú zápasíť. Pred večerou navyše posilňujú s činkami. A deň uzavrie, ako tréningový dezert, zápas v minifutbale...

„Keby sa mi tu niekto od vyčerpania hoci aj povracal, ani tak ho pred koncom tréningu neuvolním. Ak ho začal, musí ho dokončiť. Inak by sa z neho mohol stať cez rozličné úľavy ulievač, a to je koniec športovca aj koniec mojej roboty,“ hovorí tréner Lengyel o borcoch, ktorí majú od 21 do 23 rokov. „Poznal som ich ako malých chlapcov. Vždy som ich viedol k tomu, že ak nemajú ambíciu byť raz majstrami sveta a ohotu podriaďiť celý svoj život tomuto cieľu, nech čím skôr odídu.“

Prísť na tréning neskoro je takmer nemysliteľné. Tréner vysvetľuje: „Ak sa niečo také občas stane, nasledujú tvrdé sankcie pre celý tím. Po tréningu, keď ležia stoja na nohách, im napríklad pridám dávku behania so záťažou. No ten, čo sa prevínil, nebehá. Ten stojí vedľa mňa. Je to pre neho oveľa horšie. Skrátka – aj keď je zápasenie individuálny šport, v rámci tímu sa snažím vytvoriť kolektívne prostredie. Tak, aby sa chalani tešili z úspechu kolegu a aby zároveň aj oni boli tak trochu spoluzodpovední za rast ostatných.“

Tréningy, sústreďenia, preteky – a to stále dokola. Väčšina z vrcholových športovcov je rada, keď si vôbec dokončí maturitu. V prípade, že sa prebojujú do tímu, akým je Dukla, dostanú profesionálnu zmluvu a zázemie podporujúce ich rast. No ak nie sú čím skôr medailistami z najrenomovanejších podujatí, ich plat je ďaleko od celoštátneho či celoarmádneho priemeru. Byť medailistom sa pritom podarí málokomu. A ak nie ste medailistom dlhší čas, dostávate bez milosti „padáka“. V prípade, že je športovec zároveň vojak, dostane azda miesto niekde v ozbrojených silách. To je aj prípad dvoch bývalých reprezentantov, ktorí neuspeli na OH v Londýne a Lengyel ich vyradil z tímu. A ak sú vyradení športovci civilní? Ich smola je ešte väčšia. Odchádzajú nenaplnení a nezriedka i s poznačeným zdravím. Ich rovesníci pritom za ten čas študovali alebo si už budovali svoju kariéru...

„Nie – určite im netreba závidieť. Každý si však musí vybrať. Ja pritom nechcem vychovávať niekoho, koho snom je len účasť na olympiáde bez toho, aby sa až

fanaticky nechcel stať jej víťazom. A to chce rehoľu, ktorej by sa nepodrobil žiadny skutočný rehoľník. Zároveň v nich budujem hrdosť na to, že sú reprezentanti Slovenska a Dukly, pričom klubu, ministerstvu obrany aj štátu musíme spoločne vrátiť to, čo do nás investujú,“ hovorí tréner Karol Lengyel. Muž, tvrdý ako žula, ktorý je však pre svojich zverencov dôverníkom, v niektorých prípadoch až polovičným otcom. Náročný tréner, ktorý chce borcov vytvrdiť na diamanty (diamant znamená v gréčtine nepremožiteľný). Ako sa mu to darí, si budeme môcť overiť aj na marcových Majstrovstvách Európy v Gruzínsku. Kvalifikovali sa na ne piati Lengyelovi zverenci.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Vojenski zápasníci v grécko-rímskom štýle začali pôsobiť v Dukle Trenčín od roku 1970. Najväčšími úspechmi boli tretie miesta na majstrovstvách sveta Attilu Bátkyho (2003) a Dušana Masára (1990). Na majstrovstvách Európy okrem zlata Istvána Lévy (2012) získala Dukla ešte jedno druhé a tri tretie miesta (v období rokov 1983 až 1993). Z majstrovstiev sveta a Európy juniorov v grécko-rímskom zápase eviduje klub 16 medailí. V grécko-rímskom štýle (na rozdiel od voľného štýlu) je povolené útočiť len na paže a trup súpera od pásu hore, nie na nohy.

Jediný slovenský „tuleň“

Michal vstúpil do ozbrojených síl pred desiatimi rokmi. Prijímal ho vtedajší veliteľ práporu a dnešný veliteľ pozemných síl brigády generál Ondřej Novosad. V seredskom ženijnom prápore sa stal starším potápačom. V rodnej Šali nad Váhom sa už predtým venoval potápaniu, pracoval ako plavčík. V súčasnosti má rotný Michal Ščepko za sebou takmer dvetisíc ponorov. A to v rôznych druhoch vôd – stojatých, tečúcich, sladkých aj slaných.

Postupne absolvoval potápačský výcvik nielen v podmienkach našich ozbrojených síl, ale aj v Belgicku, Chorvátsku či kurz veliteľov ženijného vojska v americkom Missourí. Ako prvý Slovák úspešne ukončil náročný výcvik legendárnych špeciálnych jednotiek amerického námorníctva (SEAL) v Kalifornii.

Stretnutie „tuleňov“ v Afganistane

„Počas výcviku nám inštruktori hovorili, že ak ním prejdeme, tak každý deň v našom živote si nejakým spôsobom na výcvik spomenieme a uvedomíme si, koľko nám dal nielen pre profesionálny život, ale aj pre súkromný. S odstupom času

môžem konštatovať, že najviac mi dal po psychickej stránke, ale, samozrejme, aj po odbornej. Stretol som sa už aj s určitou nevôľou a závisťou, ale ako povedal jeden úspešný český motivátor: Závisť si musí človek zaslúžiť. Želám si, aby som mal aj v tomto smere svojho pokračovateľa. Je to naozaj úžasný pocit trénovať s najlepšimi z najlepších a po troch rokoch sa stretnúť v Afganistane práve s človekom, s ktorým sme si počas nočných cvičných operácií „za veľkou mláskou“ vymieňali signály pod vodou,“ spomína rotný Ščepko.

V druhej polovici minulého roka pôsobil v operácii ISAF v Afganistane ako veliteľ odmínovacieho družstva. Priznáva, že aj v Afganistane sa mnohému priučil. Mal

najmä možnosť odskúšať si mnohé navrhované postupy v praxi. „Mal som okolo seba naozaj perfektný tím. Som rád, že naše družstvo vždy odvieďlo stopercentnú prácu. Naučil som sa ako fungujú mnohé zabezpečovacie inštitúcie koalíčných síl v operácii ISAF,“ sumarizuje svoje afganské skúsenosti.

Napriek skúsenostiam (alebo práve vďaka nim) má pred každým ponorom rešpekt. Plne to platí aj v zimných podmienkach, keď sa seredskí potápači ponárajú do ľadových vôd, často prikrýtych ľadovým príkrovom. „Predtým, ako sa ide pod vodu, musí byť každý stopercentne pripravený. A to nielen po fyzickej, ale aj psychickej stránke. Musí zvládnuť teóriu,

postupovať písmenko po písmenku v potápačskej abecede a byť v stopercentnom zdravotnom stave. Mať potápačskú lekársku prehliadku nie staršiu ako jeden rok. Pred samotným ponorom ešte musí absolvovať lekársku prehliadku. Nesmie sa nič podceňiť, lebo pod vodou by sa mohlo poriadne vypomstiť napríklad zanedbanie príznakov choroby. Aj obyčajnej nádchy či nachladnutia,“ pripomína veliteľ prieskumného potápačského družstva rotný Ščepko.

Zdravý rešpekt zostáva

Dodáva, že základom nebezpečných situácií je podľahnutie rutine, mať nezdravé sebedovetovanie. Potápač si nesmie myslieť, že ho pod vodnou hladinou nemôže už nič prekvapiť a poľaviť v ostražitosti a dodržiavaní zásad bezpečnosti. Bežne má vojak iba jedného nepriateľa. Vojskí prieskumníci potápači ich majú vždy dvoch: vodu a potom toho druhého... Preto je tak veľmi dôležité nacvičiť maximum možných situácií a činností vo všetkých ročných obdobiach, počas dňa a aj v noci. Dôležitým predpokladom bezpečného splnenia úloh je podľa neho aj dobrý technický stav výstroja, prístrojov a zariadení potrebných na zaistenie zostupu potápačov pod vodu.

Pri práci potápačov nemá miesto frajčina, preceňovanie schopností. Michal to zdôrazňuje pri práci s novými adeptmi vojenského potápania. Hovorí, že jeho cieľom je naučiť a pripraviť vojenských potápačov na maximum možných situácií, s ktorými sa môžu počas plnení svojich úloh stretnúť, aby každý poznal prácu toho druhého a v prípade potreby zastúpil kohokoľvek v tíme. Rovnako sa usilujú, aby potápači odpracovali minimálne 30 hodín pod vodou ročne, aby im udelená trieda neprepadla!

„Som hrdý na prácu, ktorú sa nám podarilo za desať rokov urobiť. Pri pohľade na vynikajúcich vojenských potápačov, ako sú desiatnik Igor Molnár, slobodníci Ján Albert a Branislav Lipták, je jasné, že investovaný čas a úsilie sa vyplátili. Verím, že raz dostaneme šancu, aby vojenský potápači mohli ukázať aj svetu, že sú dobre pripravení,“ želá si rotný Ščepko.

Rotný Ščepko je zároveň aj skúšobným komisárom ženijného vojska. Tešia ho výsledky, ktoré postupne dosiahli naši vojenský potápači (okrem seredského ženijného práporu pôsobia aj v michalovskej ženijnejrote a v žilinskom 5. pluku špeciálneho určenia). Nielen pri výcviku a cvičeniach u nás doma, ale aj v zahraničí. „V Belgicku sme mali možnosť ukázať domácim zručnosť našich potápačov pri zváraní pod vodou, v Chorvátsku dokázali svoje kvality aj potápači zo Žiliny, a na Ukrajine sa naši predviedli ako výborne pripravení aj na záchranné a vyslobodzovacie práce v tečúcich vodách,“ pripomína na prvý slovenský tuleň.

Najvyššie položené pracovisko

Priestory roty rádiolokačného prieskumu Močiar v Štiavnických vrchoch predstavujú najvyššie položené trvalo obsadené pracovisko celých našich ozbrojených síl. Jeho zabezpečovacia časť sa nachádza v nadmorskej výške približne 730 metrov nad morom a bojová vo výške 792 metrov.

Veliteľ zvolenskej brigády velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl plukovník Juraj Grivna vysoko oceňuje prácu príslušníkov roty pri zabezpečení nepretržitého rádiolokačného prieskumu a plnení úloh v rámci NATINADS.

Ďaleko od civilizácie

Veliteľ roty kapitán Peter Motičák si na život ďaleko od civilizácie, kde pri ceste do práce často stretávajú rôznu zver zvykol. Aj na to, že v zime často do práce musia šliapať niekoľko kilometrov peši, lebo cesty sú nezjazdne, že na bojovú časť treba vynášať nielen stravu, ale aj pitnú vodu. A na zimnú údržbu majú k dispozícii len slabý traktor, ktorý sa svojimi výkonmi hodí možno na prácu v kasárňach niekde na rovine. Nie však v surových podmienkach Štiavnických vrchov s bohatou nádielkou snehu.

Vďaka takým zapáleným profesionálom a odborníkom, ako je zástupca veliteľa roty nadporučík Daniel Német, náčelník rádiolokátora nadporučík Maroš Kovalčík, technik roty rotný Peter Jablonka a technici rádiolokátora, rotmajstri Marián Ducho a Marek Frena, sa im úlohy pri ochrane nášho vzdušného priestoru darí plniť. Kapitán Motičák však pripomína, že na Močiaroch by radi privítali aj ďalších. Nie sú plne obsadení. „Potreboval by som dôstojníkov kompletu, technikov, veliteľa družstva operátorov aj mladších pomocníkov. Keďže ich je menej, musia sa častejšie točiť v 24-hodinových službách, a to je väčšia fyzická i psychická záťaž. Aj preto mnohí si po čase, keď zistia, čo všetko tá služba v našich podmienkach predstavuje, dávajú

žiadosť a odchádzajú preč. Ale iným to zasa vyhovuje, najmä chlapcom z okolia. Problémy nám spôsobuje len konkurenčný výber,“ priznáva.

Napriek všetkému tu slúžim

Starší operátor desiatnik Maroš Molnár, ktorý je na Močiaroch už desať rokov, i jeho kolegovia hovoria, že stretnutia so zverou nie sú výnimočné. Pred dvoma rokmi sa po lúkach špacírovala medvedica s dvoma mladými, cez leto sa vretenice vyhrievajú na schodoch v bojovej časti. „V zime sa musí človek aj lopatou poháňať pri odhadzovaní snehu. Napriek všetkému tu slúžim,“ hovorí rodák zo Zvolena. Podobne ako kolegovia si aj on musel odšliapať cestu z Podhoria do práce. To sú také tri hodiny v snehu.

Cesta na bojovú časť je vlastne lesnícka zväznica... Strojník elektrocentrály rotný Branislav Lukáč je na kopci už od leta 1995. Preto spoločne s veliteľom roty si dobre pamätá, čo všetko sa za tie roky urobilo. Zateplila sa budova na tylovej časti, vymenili sa okná za plastové. Nielen to vidieť, ale najmä cítiť. Keď im teraz na 5 dní vypadne v zime elektrina (majú elektrické kúrenie), maskáčové kabáty (kongá) si vraj obliekajú v kanceláriách až na štvrtý deň. Predtým, keď fučalo cez staré rámy už po 4 – 5 hodinách, lebo budova vtedy veľmi rýchlo vychladla.

Najmodernejšie vozidlo, ktorým disponujú vrote je Nissan Navara. Dúfajú, že pri dodávke ďalších Land Roverov sa nezabudne ani na nich. Aj takto sa žije v najvyššie položenom vojenskom útvere.

Text a foto: Jozef Žiak

Starostom na tretí pokus

Niektorí z profesionálnych vojakov sa po odchode do civilu snažia zúročiť svoje skúsenosti na pozíciách starostov či primátorov. Po prvom neúspechu netreba hádzať flintu do žita. Podplukovníkovi v. z. Bernardovi Rošteckému (1957) sa to podarilo na tretí pokus.

„Doma v Palárikove som sa po štyroch rokoch práce poslanca rozhodol vyzvať kamaráta starostu na súboj. Z 3,5 tisíc voličov som v roku 2002 prehral o 200 hlasov,“ spomenie. V roku 2006 prehral len o 10 hlasov. O ďalšie štyri roky v súboji s opäť tým istým starostom už zvíťazil – o 290 hlasov. Prišiel však do najhoršieho. Kríza vybielila obecné rozpočty na kosť. O to väčšia pred ním stála výzva.

Tankista a novinár

Vyučil sa za automechanika, ale chcel študovať. „Mal som štyroch súrodencov a rodičia na moju školu nemali.“ Riešenie sa našlo. Po dvojročnej dôstojníckej škole vo Vyškove nastúpil k 18-temu tankovému pluku v Táboře, kde si našiel manželku, s ktorou majú dve dnes už dospelé deti. No nádejnému veliteľovi tankovej čaty a roty prerušil kariéru zdravotný stav. „Dostl výrazne sa mi zhoršil zrak, takže som už nemohol vykonávať veliteľskú funkciu.“ Potom vyštudoval vojenskú žurnalistiku vo Evove.

Najskôr pracoval v časopise 1. armády v Příbrami. Od januára 1988 nastúpil do redakcie Armády, bezpečnosti a brannosti v Bratislavskom rozhlasu. Relácie Plná poľná či na Modrej vlne patrili v tom období najmä medzi mladými k najpočítanejším. „Samozrejme, oveľa lepšie sa nám robilo po roku 1989, keď sa armáda postupne otvárala verejnosti.“ V roku 1995 slúžil ako vyslaný rozhlasový spravodajca v rámci nášho práporu UNPROFOR na Balkáne. Neskôr popri rozhlasovej práci spolu so svojím dlhoročným spolupracovníkom Miroslavom Minárom organizovali stovky podujatí po celom Slovensku v rámci podpory vstupu Slovenska do NATO. Tiež počas transformácie našej armády na úplne profesionálnu. Súčasťou boli živé rozhlasové vstupy a besedy. S M. Minárom sa podieľal na vzniku Dní detí s armádou či ankety Vojenský čin roka. A aj on získal niekoľko vojenských vyznamenaní i civilných ocenení. Všetko sa však raz skončí. V roku 2003 odišiel do zálohy. Hoci ešte pracoval ako civilný novinár v službách rezortu obrany, vedel, že jeho motivácia je už nasmerovaná inde.

Obci chce dať budúcnosť

„Každý sme iný, ale ja si neviem predstaviť, že by som ako vojenský dôchodca presedel zvyšnú časť života niekde na rybách,“ povie ambiciózný muž. Do volieb išiel s tým, že 4-tisícovému Palárikovu chce dať viac ako iba prežívanie. „Už sme stihli zrevitalizovať stred obce a skrášliť jej ďalšie časti. Pre turistov sme predtým ostávali takmer v anonymite, hoci náš kaštieľ aj kostol sú národné kultúrne pamiatky a drevená vodárenská veža je unikátnou pamiatkou technického charakteru.“ Starosta Roštecký hovorí o novom dopravnom ihrisku, ktoré slúži aj deťom z okolitých obcí. Tiež o postupnej oprave 27 kilometrov miestnych komunikácií. Chcú si udržať mladých, preto v územnom pláne pripravujú parcely pre individuálnu výstavbu i nájomné domy. Ide o budúcnosť pre 50 rodín. Dá sa mu doťahovať aj projekty z minulosti. Najmä výstavbu priemyselného parku. Skolaudujú ho na jar. „Už sme zazmluvnili dve firmy. Je s tým neskutočná administratíva. No pre celé okolie, kde je 14-percentná nezamestnanosť, máme šancu vytvoriť päť stoviek pracovných miest...“

Pýtame sa ho, či v práci starostu využíva návyky z vojenskej služby. „Ak je niekto takmer 30 rokov vojak, vo vzťahu k disciplíne, poriadku, termínu či plánovaniu ostane vojakom vždy. No cez povel sa obec riadiť nedá. Treba diskutovať, vysvetľovať, presviedčať. A ak sa vám napokon niečo podarí, aj tak vám to aspoň tretina ľudí oľufle...“ B. Roštecký sa však odradiť nedá. Hovorí pri tom, že aj počas služby v armáde mal zásadu nenechať sa vtiahnuť do vecí tak, aby ho celkom pohltili. Vždy si podľa neho treba udržať nadhľad – a pokiaľ sa dá aj zmysel pre humor. Dodáva: „Som veľmi hrdý aj na to, že od nás takmer desiatka chlapcov a jedno dievča slúžia v ozbrojených silách. A tiež som cítil veľké zadosťučinenie, keď vlani na celoslovenský Deň detí s ozbrojenými silami a Slovenským rozhlasom zavítali do Palárikova minister obrany Martin Glváč aj náčelník Generálneho štábu generál Peter Vojtek.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

„Krištáľová guľa“ smerných čísel

Každoročne sa opakuje proces zaraďovania profesionálnych vojakov do konkurenčných výberov. Tento proces vychádza zo zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov OS SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zo služobného predpisu č. 20/2010 o pôsobnosti komisií a rokovacom poriadku komisií na konkurenčný výber a o kritériách na určenie poradia profesionálnych vojakov na základe zhodnotenia.

Každému konkurenčnému výberu predchádza výpočet smerných čísel, ktoré stanovuje náčelník štábu pre podporu operácií Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky, a ktoré sú záväzným ukazovateľom pre činnosť komisií na konkurenčný výber pre každú vojenskú hodnotu v konkrétnych vojenských odbornostiach – číslach špecializácií.

Generovanie smerných čísel

Smerné číslo v zmysle zákona predstavuje počet funkcií, na ktoré sa konkurenčný výber vykonáva a ako také predstavuje počet profesionálnych vojakov pre jednotlivé hodnoty, z ktorých je možné po splnení kritérií pre konkurenčný výber a po splnení požiadaviek na vzdelanie a osobitných predpokladov na výkon funkcie a na hodnotu povýšiť alebo vymenovať do vyššej hodnoty. Pred začiatkom činnosti jednotlivých komisií pre konkurenčný výber je možné spresniť stanovené smerné číslo na základe potrieb ozbrojených síl. Táto zmena vyplýva zvyčajne z nepredvídaných okolností, ktoré sa pri plánovaní smerných čísel nedajú predpokladať, keďže sa plánujú štyri mesiace pred začatím činnosti komisií pre konkurenčný výber.

Niektorí profesionálni vojaci si myslia, že výpočet smerných čísel je čisto odhadovou záležitosťou a súčet niekoľkých nepresných čísel, pri ktorých sa používajú spôsoby podobné vešteniu z krištáľovej gule. V jednom prípade by sa naozaj dalo konštatovať, že nie sú ďaleko od reality. Pretože aspoň čo sa názvu týka, je pre výpočet smerných čísel používaný program, ktorého pracovný názov je „Krištáľová guľa“ a bol softvérovo vypracovaný v spolupráci s príslušníčkou ZaSKIS Ing. Puschenreiterovou; lenže aj napriek svojmu názvu generuje smerné čísla na základe presne určených pravidiel.

Východiskom pre výpočet smerných čísel sú personálne databázy v zmysle tabuľkových počtov PrV (TP), skutočných počtov (SkP) a zaplatiteľných počtov (Z) profesionálnych vojakov po jednotlivých hodnotách. Ďalšími položkami vzorca, ktoré majú vplyv na získanie smerných čísel, sú tzv. plánované uvoľniteľné pozície (PVP) – pozície profesionálnych vojakov, ktorí uspeli v predchádzajúcich KV a budú povýšení na uvoľnené pozície po plánovanom prepustení PrV; pozície profesionálnych vojakov, vyslaných do misií a operácií MKM (PPrVvMKM), ktoré sú síce v danom čase neobsadené, ale sú blokované na ustanovenie PrV po ukončení ich vyslania, pozície PrV, ktorí síce uspeli v KV, ale nie sú ešte povýšení z dôvodu, že nespĺňajú kvalifikačné požiadavky (PPrVÚVKVN) a NPOF – nevyhnutná potreba obsadenia funkcií (pozície, ktoré sú podľa zámerov veliteľov útvarov a zariadení nevyhnutné doplniť). Na základe toho vznikne nasledujúci zjednodušený vzorec na výpočet celkových predbežných

smerných čísel, ktorý je ďalej korigovaný vstupnými a výstupnými charakteristikami platnými pre príslušný konkurenčný výber:

$$\text{TP} - \text{SkP} + \text{PVP} + \text{PPrVÚVKV} - \text{PPrVvMKM} - \text{PPrVÚVKVN} / \text{Z} + \text{NPOF} \\ = \text{predbežné smerné čísla}$$

Prvé smerné čísla sa vypočítajú už začiatkom januára kalendárneho roka a sú rozhodujúce pre vydanie nariadenia NGŠ OS SR ku konkurenčnému výberu, v ktorom sú okrem iného určené podmienky na vykonanie mimoriadneho konkurenčného výberu a na vymenovanie do práporčických hodností.

Správni ľudia

Základnými zdrojovými údajmi sú personálne databázy, ktoré sa získavajú prostredníctvom IIS mySAP HR. Hlavným pravidlom každej databázy je pravidelná aktualizácia osobných údajov PrV, za ktorú zodpovedajú samotní vojaci a potom personálni pracovníci jednotlivých útvarov a zariadení. Preto je nevyhnutné, aby sa personálne databázy pravidelne aktualizovali relevantnými a presnými údajmi o PrV. Každý nepresný údaj spôsobuje skreslený alebo zmätočný výstup, čo môže mať za následok nepresný výpočet smerných čísel s dôsledkom, že pre určitú vojenskú špecializáciu v danom roku nebude stanovené smerné číslo. Nestanovenie smerného čísla jednoducho znamená nepovýšenie niektorých profesionálnych vojakov aj napriek tomu, že dosiahli výborné služobné hodnotenia. A preto, je na mieste potreba zdôrazniť jedno zo základných pravidiel personálneho manažmentu: „Správny človek, na správnom mieste, v správnom čase“. Tým sa vo všeobecnosti v oblasti práce s ľudskými zdrojmi myslia práve personálni pracovníci, ktorí sú zodpovední za správne vedenie osobných údajov o PrV v IIS mySAP HR a ktorí v konečnom dôsledku môžu nepriamo ovplyvňovať ďalšiu vojenskú kariéru svojich kolegov. Pravda, tým sa nepopiera povinnosť PrV hlásiť všetky svoje zmeny do osobného spisu včas a správnym spôsobom.

plk. gšt. Emil Hvasta
náčelník odboru personálneho manažmentu Štábu
pre podporu operácií GŠ OS SR
(nabúďce: Konkurenčný výber)

Aj my máme VPN

Aj vojaci ozbrojených síl a zamestnanci ministerstva už majú svoju nadáciu. Vojenská podporná nadácia (VPN) sídli v Bratislave a jej ambíciou je pôsobiť v prospech celého rezortu.

Už v roku 1942 založili v USA nadáciu Army Emergency Relief, ktorej hlavným mottom je Vojaci pomáhajú vojakom. Podobne vznikli dobročinné nadácie britských pozemných a vzdušných síl. Tie dodnes podporujú aj slovenských veteránov z bojov o Britániu a manželky tých, ktorí už zomreli.

Správcom a štatutárom Vojenskej podpornej nadácie je podplukovník v zálohe Ing. Milan Gajdoš. Dôstojník, ktorý o. i. velil útvaru v Kežmarku a dnes pôsobí na ministerstve obrany v rámci Ústredia ekumenickej pastoračnej služby. V Obrane sme už písali o jeho aktivitách, keď využil svoje skúsenosti logistu a v minulých rokoch našiel spôsob, ako v spolupráci s OS SR zasiať do najchudobnejších oblastí Afganistanu zásielky ošatenia, stanov, matracov a iného materiálu v hodnote asi pol milióna eur. Podobne pomáhal aj školákovi v Kosove. Bol za to nominovaný na Vojenský čin roka a vyznamenaný Pamätnou medailou za humanitárnu pomoc (pozri Obrana 2/2012 a 10/2012). Zakladajúcim predsedom správnej rady VPN sa stal plukovník v. z. Ivan Bella (obaja na fotografii), ktorý však po reaktivovaní pred koncom roka túto funkciu v zmysle zákona musel opustiť a ostal čestným predsedom.

„Ide o projekt takpovediac vnútrofirnej filantropie, aký doteraz pre vojakov a zamestnancov rezortu obrany neexistoval,“ hovorí M. Gajdoš. „Je to predovšetkým prostriedok, ako pomôcť postarať sa o vlastných ľudí.“ V zmysle nadačnej listiny je cieľom zlepšenie životných podmienok pre najbližších pozostalých po zosnulých vojakov a zamestnancoch, sociálna výpomoc vojakom aj veteránom, ktorí sa ocitli v ťažkej životnej situácii, projekty práce s rodinami, podpora hrdosti na vojenské a národné tradície, rozširovanie povedomia medzinárodnej spolupráce či aktivity v oblasti uplatnenia na trhu práce pre vojakov odchádzajúcich do zálohy.

VPN napriek svojej krátkej existencii zorganizovala vlani napríklad zbierku pre matku Jána Karcela, zamestnanca VOP Nováky, ktorý zahynul pri výbuchu munície. Nadácia zabezpečila výrobu tabule na pamiatku vojakov, ktorí zahynuli v Iraku, a ktorá je dnes osadená na budove našej ambasády v Bagdade. Tiež získala 10 špeciálnych polohovateľných postelí z Nemecka pre imobilných alebo ťažko chorých vojenských veteránov či dôchodcov.

„Aj naša nadácia bude žiť z grantov, z dobrovoľných príspevkov a z 2 % z daní, ktoré medzi sebou vyzbierame. Dôležité však je, že systém postupne formou podúťtov nastavíme tak, aby až 90 % vyzbieraných peňazí zostávalo v útvare alebo v jednotlivých organizáciách rezortu,“ zdôrazňuje Gajdoš.

S cieľmi VPN sa oboznámili aj vrcholoví predstavitelia ozbrojených síl na veliteľskom zhromaždení náčelníka Generálneho štábu OS SR vo februári v Bratislave. Viac o Vojenskej podpornej nadácii nájdete na internete: www.vojenskanadacia.sk. Číslo jej účtu je 4015240056/7500.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

1. marec

Medzinárodný deň boja proti atómovým zbraňam.

2. marec

● 1978 Československý kozmonaut Vladimír Remek odštartoval ako občan tretieho štátu po ZSSR a USA do vesmíru

3. marec

● 1878 Rusko a Turecko podpísali Sanstefanskú mierovú zmluvu, ktorou Osmanská ríša uznala nezávislosť Čiernej Hory, Rumunska, Srbska, autonómii Bulharska a Východnej Rumélie. Bulharsko vyhlásilo nezávislosť.

● 1918 v meste Brest-Litevsk bol uzavretý mier medzi Nemeckom, Rakúsko-Uhorskom, Tureckom a Ruskom.

5. marec

● 1953 V Kuncve pri Moskve zomrel Josif Vissarionovič Stalin, sovietsky diktátor

10. marec

● 1948 V Prahe zomrel za nevyjasnených okolností diplomat a politik, minister zahraničia Jan Masaryk

14. marec

● 1913 V Drienovom sa narodil prozaik Dominik Tatarka, účastník SNP

● 1953 V Prahe zomrel prezident Klement Gottwald

16. marec

● 1968 Vietnamská vojna: americká jednotka vypálila dedinu My Lai

● 1988 Saddám Husajna použil chemické zbrane proti obyvateľom kurdského mesta Halabja

17. marec

● 1713 Zomrel Juraj Jánošík

20. marec

● 2003 Útokom na Irak sa začala tretia vojna v Perzskom zálive

21. marec

● 1918 Nemecká armáda počas I. svetovej vojny začala severne od mesta Saint Quentin veľkú jarnú ofenzívu

● 1933 V Dachau začal pôsobiť prvý nacistický nemecký koncentračný tábor

22. marec

● 1973 Poslanci Federálneho zhromaždenia opäť zvolili Ludvíka Svobodu za prezidenta ČSSR

23. marec

● 1933 Nemecký parlament schválil zákon dávajúci Adolfovi Hitlerovi diktátorské právomoci

● 1983 Prezident USA Ronald Reagan prišiel so strategickou obrannou iniciatívou, návrhom na vývoj technológií na obranu proti nepriateľským raketám

25. marec

Deň zápasu za ľudské práva

28. marec

● 1478 V Brne uzavreli splnomocnenci kráľa Mateja a českého kráľa Vladislava prímerie, ktorým sa skončila uhorsko-česká vojna.

● 1943 Slovenskí katolícki biskupi vydali pastiersky list, v ktorom odsúdili protizhidské opatrenia

29. marec

● 1973 Posledné americké vojská opustili Južný Vietnam po tom, ako bola v Paríži podpísaná dohoda o prímerí

ŠTYL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOĽNÝ ČAS

Fallujah

Občas sa našincovi pritrafí, že v plejádach fádneho braku objaví skutočný poklad. Ako keď nám pri surfovaní na nete udrel do očí článok o zaujímavom počine Christiana Ellisa, niekdajšieho príslušníka americkej námornej pechoty. Po tom, čo sa vrátil z nasadenia v irackej vojne, a následne sa štyrikrát pokúsil o samovraždu, rozhodol sa aplikovať na svoje vojnové rany terapeutickú opernú liečbu. Ak vynecháme ďalšie epitetá – 29-ročný Američan jednoducho vyspieval svoj príbeh v prvej vojnovnej opere s názvom Fallujah.

Rozpráva príbeh o tom, ako vojnová trauma ovplyvňuje život veteránov v súčasnej Amerike, ako musia bojovať s démonmi, s hrôzami spomienok, pocitmi viny z toho, že oni prežili a iní nie.

Ellis, jeden z prvých amerických vojakov, ktorí vstúpili do irackého mesta Fallujah v roku 2004, je žijúcim príkladom ľudskej obete vojny: jeho hrud' a ramená sú pokryté tetovaniami kľukatých čiar s červenými bodkami – každá z nich reprezentuje jedného z 33 spolubojovníkov, ktorí zomreli buď priamo v boji, alebo neskôr vlastnou rukou. „Keď spievam, zabúdam na svoj strach. Zabúdam na pociť viny, na bolesť, na zradu, na boj o prežitie. Niekedy musím spievať až kým nestratím hlas...“

Zatiaľ nie je známe, či opera Fallujah, ktorá je od minulého roka v repertoári kanadskej Vancouver City Opera, zavíta niekedy aj do Európy.

(Cc)

Foto: explore.org

Lucka zaspieva v Trenčíne

Dva slovenské koncerty má na druhú polovicu marca naplánované mnohonásobná česká zlatá slávica, držiteľka cien TýTý aj rôznych ďalších ocenení **Lucie Bílá**. Prvý koncert sa uskutoční 20.3. 2013 o 19.00 h v DK Trnava, ten druhý o dva dni neskôr, 22. 3. 2013 o 19.00 h v Dome armády Trenčín.

FILM

G. I. Joe 2

V auguste 1941 začali noviny The Saturday Evening Post uverejňovať komiksový seriál Private Breger (Vojak Breger). Jeho autor Irving David Breger (1908 - 1970) ho o rok neskôr preniesol do vojenského týždenníka Yank, the Army Weekly pod zmeneným názvom G. I. Joe. Skratka slov Government Issued sa v USA ustálila po prvej svetovej vojne ako označenie amerických vojakov. V šesťdesiatych rokoch začala hračkárska firma Hasbro predávať plastové figúrky vojačikov ako pokračovanie stáročnej tradície postavičiek z cínu. G. I. Joe sa objavil v roku 1964. Postupne mu pribudli výzbroj, výstroj, spoluvojovníci i nepriatelia. V roku 2003 ho slávnostne uviedli do americkej národnej hračkárskej siene slávy (National Toy Hall of Fame). Rovnakú obľubu si získali aj komiksové dobrodružstvá. V roku 2009 sa do kín dostal dobrodružný film režiséra Stephena Sommersa G. I. Joe podľa komiksov i hračky. Nakrútili ho s astronomickým rozpočtom 175 miliónov dolárov, ktoré sa zo vstupného vo svetových kinách producentom nikdy nevrátili. Dnes prišiel čas na reparát. Americký tvorca tanečných filmov Jon Chu dostal k dispozícii 185 miliónov, aby nakrútil akčný film o elitnej americkej vojenskej jednotke, v ktorom sa opäť objavia Bruce Willis, Dwayne Johnson, Channing Tatum, Arnold Vosloo, Ray Park, Jonathan Pryce a Lee Byung-hun z prvej snímky. Nakrúcalo sa už v roku 2011 v Louisiane a v lete minulého roka bol film takmer hotový, keď sa ho producenti rozhodli prerobiť do stereoskopického formátu 3D. Zlé jazyky však tvrdia, že len čakajú na termín, v ktorom do kín nenastúpi žiadny silný konkurent. A ten čas nadchádza až teraz – v marci 2013. Preto hor' sa do boja... vlastne – do kina!

Fúkaním za mier!

Problém sexuálne prenosných ochorení (STD) v ozbrojených silách je starý ako armáda sama. Hoci v našich zemepisných šírkach už povedomie o ochrane pred STD značne pokročilo, v iných – najmä rozvojových – častiach sveta sú osvetové kampane nutnosťou. Tak napríklad pred piatimi rokmi americké ministerstvo obrany nakúpilo 864 000 vojenských kondómov

DVD

Ve stínu

Česko-slovensko-poľská koprodukčná dráma režiséra Miroslava Ondříčka sa odohráva v Československu 50. rokov. Kapitán Hakl (Ivan Trojan) vyšetruje vládanie do zlatníctva a nachádza politické pozadie. Na povel Štátnej bezpečnosti prípad preberá major nemeckej tajnej služby Zenke (Sebastian Koch), no Hakl ďalej pátra na vlastnú päsť, hoci tým ohrozuje seba i svojich blízkych. Ďalej hrajú aj Soňa Norisová, Jiří Štěpnička, Miroslav Krobot, Richard Stanke a Simona Babčáková. Medzi bonusmi sú film o filme, videoklip a nepoužité scény s režisérovým komentárom. Ve stínu si vyslúžil osem nominácií na Ceny českej filmovej kritiky a Česi ho vyslali aj do oscarového boja.

pre OS Namíbie, v Keni pre tamojších mužov a ženy v uniformách zorganizovali „kondómolympiádu“ s cieľom zbaviť ich strachu pred používaním prezervatívov. Dúfame len, že kenské vojačky si neosvojili taký spôsob používania prezervatívov ako vidno na fotografii. Prečo to spomínáme práve teraz? Lebo 12. február bol Medzinárodným dňom kondómov. Ozaj, a vy ste ho oslávili ako?!

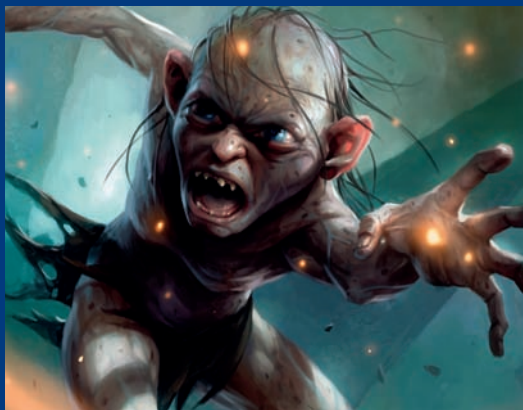
Foto: Kathleen Donnelly, path.org

Púšťou i pralesom

Moderný vojak musí kráčať s dobou. A ak si hocikajký výrastok na snowboarde môže svoje kúsky zaznamenávať na video, tak prečo nie aj my, a ešte v lepšom rozlíšení?! Drobná kamera Sony HDR-AS15 s hmotnosťou len 90 gramov je vodovzdorná, vydrží pády, neprekáža jej prach, blato a zvládne aj zoskok z lietadla. Citlivý obrazový snímač Exmor R umožňuje snímať ostré videá bez rušivého šumu aj v horších svetelných podmienkach. Výhodou je možnosť snímania v spomalenom režime, takže si zásah do čierneho vyčutnate do detailov! Objektív Carl Zeiss disponuje extrémne širokouhlým uhlom záberu (170°). Optická stabilizácia SteadyShot sa stará o čistý obraz bez otrasov. Vďaka integrovanému rozhraniu Wi-Fi sa kamera dá prepojiť s mobilným telefónom či inými zariadeniami, ovládať na diaľku alebo prenášať snímaný obraz (napríklad sústredený atak na cieľ) na internet. Súčasťou balenia je tvrdé vodotesné puzdro na snímanie v daždi, snehu alebo pri potápaní do hĺbky až 60 m (!). Je ideálne ako ochrana pred špinou a prachom, blatom či pieskom. Slot na pamäťové karty umožňuje používať Memory Stick Micro aj Micro SD/SDHC.

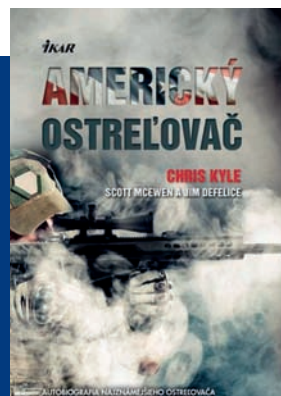
HRA

Guardians of Middle-earth

Efektne veľkofilmy Petra Jacksona preslávili knihy profesora J. R. R. Tolkiena medzi starými i mladými po celom svete. Nečudo, že vesmír Hobita a Pána prsteňov láka výrobcov videohier. Hoci je Guardians of Middle-earth hrou určenou pre konzoly Xbox360 a PS3, je MOBA. Teda multiplayer on-line battle arena, hra pre tímy hráčov na uzavretom bojisku. V tomto prípade Gandalf, Bilbo, Legolas, Éowyn, Galadriel či Glum, trpaslíci, obri aj iná háved' zápasia o veže, hrady, pevnosti a chrámy. Úspech pridáva postavám nové vlastnosti. Bohužiaľ, k dispozícii je len zlomok Tolkienovho úžasného sveta – a aj ten iba v Jacksonovom štýle. Grafika i zvuk sú na dobrej úrovni, zamrzí zopár technických nedostatkov. Ak vás v kine mrzelo, že nemôžete ovplyvňovať dej, je to hra určená práve pre vás.

KNIHA

Americký ostreľovač

V rokoch 1999 až 2009 zaznamenal Chris Kyle z amerického námorníctva najviac ostreľovačských zásahov v dejinách USA. Nepriatelia ho nazývali Diabol, spolubojovníci zo SEALu Legenda. Autobiografická kniha Americký ostreľovač opisuje bojové zážitky, ktoré Kyle v jednotlivých misiách prežil a predstavuje jeden z najvýznamnejších vojnových memoárov všetkých čias. Prináša osobnú sved' vojaka od jeho výcviku cez jednotlivé nasadenia až po traumy z vojny. Chris Kyle otvorene rozpráva o hrôzach vojny ako človek, ktorého dva razy postrelili a ktorý tragicky stratil dvoch blízkych priateľov. Kniha je aj poctou jeho spolubojovníkom. Vystupuje v nej aj Chrisova manželka Taya, ktorá sa zveruje s tým, ako vojna poznačila ich manželstvo, deti, aj Chrisa samého.

(Chrisa Kylea 2. februára 2013 zastrelil útočník na strelnici v Texase. Išlo údajne o bývalého vojaka.)

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

Čo bude podľa novely zákona o sociálnom zabezpečení s vojakmi, ktorí odslúžili 15 rokov iným ako regulárnym spôsobom, teda misiami, službou v 5. PŠÚ, VOS a podobne? Zákon hovorí o skutočne odslúženom čase, teda všetky tie extra roky sa im vezmú?

V návrhu zákona, predloženom do parlamentu sa v § 143ad uvádza: „Zvýhodnene započítané doby výkonu funkcií výkonných letcov a doby výkonu služby v zahraničí pre vznik nároku na výsluhový príspevok, výsluhový dôchodok a invalidný výsluhový dôchodok, získané podľa § 59 ods. 1 písm. a) a c) tohto zákona v znení účinnom do 30. apríla 2013, zostávajú zachované, ak služobný pomer policajta a profesionálneho vojaka vznikol pred 1. májom 2013 a trvá po 30. apríli 2013.“

V tej istej novele zákona v § 59 dochádza k úprave tak, že sa zo znenia vypúšťa možnosť započítať zvýhodnene služby výkonu funkcií výkonných letcov a dobu výkonu služby v zahraničí. Ostatné možnosti sú naďalej v platnosti.

Z uvedeného vyplýva, že „extra roky“ na vznik nároku na výsluhový rok zostávajú nedotknuté ak boli priznané podľa predchádzajúcich právnych predpisov.

Príklad: ak PrV k 30.4.2013 (ak k 1.5.2013 bude zákon účinný) dosiahol 15 rokov služby, z toho 14 rokov fyzicky a 1 alebo viac rokov cez zvýhodnený zápočet, má dve možnosti: buď k uvedenému dátumu odíde s výsluhovým dôchodkom vo výške 30% základu zistenom za najlepší rok z posledných 10 rokov, alebo zotrvať v služobnom pomere. V tom prípade mu nárok na výsluhový dôchodok vznikne po 16 rokoch služby, čo znamená, že ak má 2 a viac rokov zvýhodnený zápočet, môže odísť podľa prechodných ustanovení s výsluhovým dôchodkom za 16 rokov služby (= 32% zo základu zisteného z priemeru plátov za posledné najlepšie dva roky služby), alebo ak nemá aspoň 2 roky zvýhodnený zápočet, musí dobu do 16 rokov zotrvať v služobnom pomere, aby mu vznikol nárok na výsluhový dôchodok.

Čím kratšia je doba služby pred 1.5.2013, tým sa viac započíta dĺžka zvýhodneného zápočtu pre vznik nároku na výsluhový dôchodok. Ak niekto má fyzicky 10 rokov služby pričom celých 10 rokov má aj zvýhodnený zápočet v plnej výške, môže odísť po účinnosti zákona do dôchodku ako po 20 rokoch služby so 40-percentným základom zisteným z priemeru posledných šiestich rokov služby.

V zákone však tieto informácie nie sú uvedené jednoznačne, takže závisí od výkladu zákona a mohlo by sa stať, že na PrV, ktorí k 30.4.2013 majú zápočet času služby pre vznik nároku na výsluhové zabezpečenie zodpovedajúce získaniu príslušnej dávky (teda napr. 15 rokov nárok na výsluhový dôchodok), sa bude vzťahovať prechodné ustanovenie ako keby skutočne odpracovali 15 rokov služby (143aa písm. a), 143ab ods. 1, 143ac ods. 1 písm. a).

V zákone chýba v takomto prípade ustanovenie o uzatvorení zápočtov k 30.4.2013 tak, aby v budúcnosti bolo jasné, že splnili podmienku vzniku nároku pred 1.5.2013.

pplk. Ing. Maroš STEHLÍK

Anglán

Statočný, čestný, odvážny, nezlomný vojak a celoživotný demokrat – taký bol generálmajor Anton Petrák (14. 2. 1912 – 7. 2. 2009). Jeho spomienky vydali Ústav pamäti národa a Pamäť národa pod názvom Anglán. Sám za ťažisko svojej vojenskej činnosti považoval boj proti nacizmu na západnom fronte.

Spomienky generála Petráka, ktorý väčšinu života prežil v Bratislave, vyšli v dôstojnom polygrafickom prevedení. Takmer 500 strán ilustrujú desiatky fotografií z vojny aj z obdobia po návrate demokracie. Súčasťou je aj miestny či menný register. Vydanie podporili rodiny ľudí, ktorí si vážia dôležitosť Petrákovho odkazu pre súčasnosť aj pre budúce generácie.

(pv)

KNIHY

Ako fungujú moderné zbrane

Publikácia Ako fungujú moderné zbrane necháva čitateľov v troch častiach nazrieť dovnútra strojov, ktoré patria k tým najprepracovanejším na celom svete. Zoznamuje ich s rozmanitými druhmi vojenských bojových vozidiel, moderných vojenských letúnov, vojenských lodí a ponoriek. Nájdeme v nej aj tridsať detailných nákresov najnovších prírastkov v oblasti vojenskej techniky, množstvo faktických údajov týkajúcich sa výkonu, efektivity strojov a ich výzbroje. Ilustrátor Alex Pang využíva najnovšiu počítačovú 3D technológiu, aby vytvoril nádherné prierezové schémy, ktoré zachycujú do najmenších detailov všetko, od zloženia prúdového motora až po jednotlivé projektily vystreľované z rotačného kanónu. Autor Daniel Gilpin je profesionálnym spisovateľom v oblasti populárno-náučnej literatúry. Píše už pätnásť rokov a doteraz vydal už viac než štyridsať kníh.

(bj)

Offensive operations are such operations, which allow the attacking force to destroy or defeat the opponent and to **consequently** implement the attacking force's will. Offensive operations are aimed at **depriving** the enemy of resources, **seizing** its territory, **confusing** or disorienting the enemy, **gathering** intelligence or **holding** the enemy **in position**. Offensive operations may be carried out through **exploitation**, **pursuit**, **movement to contact**, or **attack**. Successful offensive operations are characterized by **surprise**, **tempo**, concentration, and **audacity**.

Commanders achieve surprise by **striking** the enemy at a time or place he does not expect, or for which he is **unprepared**, using night attacks, **infiltration**, or **rapid insertion** of **airborne** or air assault forces. Operational and tactical surprise **complement** each other. Operational surprise creates the conditions for successful tactical operations. **Outright** surprise is difficult to achieve mainly due to modern surveillance and signalization systems, which give the opponent an early warning.

Surprise can be a consequence of an unexpected change in tempo. Tempo may be slow at first, creating the conditions for a later acceleration that catches the enemy **off guard**. By controlling the tempo (friendly and enemy) of the operation, the commander **maintains** the **initiative**. Rapid tempo calls for an ability to make quick decisions, and to **exploit** opportunities.

Commanders **conceal** the concentration of their forces. Units **mask** activity that might reveal the direction or **timing** of an attack. Modern technology makes the process of concentration difficult and dangerous. Success depends on the ability to concentrate unexpectedly and achieve combat **superiority** at a decisive place and time.

Audacity is a **key** component of any successful offensive action. It is the **willingness** to take bold action to achieve decisive results. The audacious commander's actions are based on a **reasoned** approach to the tactical problem and on his knowledge of soldiers, terrain and enemy. Commanders should understand when and where they are taking risks.

GLOSSARY

- **airborne** ['æbɔ:n] – dopravený letecky;
- **audacity** [ɔ:'dæsɪtɪ] – odvaha, trúfalosť;
- **complement** ['kɒmplɪmənt] – doplniť;
- **conceal** [kən'si:l] – skryť, maskovať;
- **confuse** [kən'fju:z] – zmiatať;
- **consequently** [kən'sɪ'kwɛnʃəli] – následne;
- **deprive** [dɪ'praɪv] – pripraviť (o niečo);
- **exploit** ['eksplɔɪt] – využiť;
- **gather** ['gæðə] – zhromažďovať, zbierať;
- **infiltration** [ˌɪnfɪl'treɪʃən] – preniknutie (do);
- **initiative** [ɪ'nɪʃɪətv] – iniciatíva;
- **key** [ki:] – kľúčový;
- **maintain** [meɪn'teɪn] – udržať, zachovať;
- **mask** [mɑ:sk] – kamuflovať, zakryť;
- **off guard** [ɒf ɡɑ:d] – nepripravený, zaskočený;
- **outright** ['aʊtraɪt] – okamžitý;
- **reasoned** ['ri:znd] – odôvodnený, rozumný;
- **seize** [si:z] – ovládnuť, získať;
- **strike** [straɪk] – zaútočiť, napadnúť, zasiahnuť;
- **superiority** [sju:ˌpɪəri'ɒrɪtɪ] – prevaha;
- **surprise** [sə'praɪz] – prekvapenie;
- **tempo** ['tempəʊ] – rýchlosť, tempo;
- **timing** ['taɪmɪŋ] – načasovanie;
- **unprepared** [ˌʌnpri'peəd] – nepripravený;
- **willingness** ['wɪlɪŋnɪs] – ochota.

MILITARY ENGLISH

OFFENSIVE OPERATIONS

Pripravené v spolupráci s AReport, Česká republika

PHRASEOLOGY AND DEFINITIONS

Exploitation is a technique in which keeping a constant pressure on the enemy leads to increased destruction of the latter. **Pursuit** action is aimed at preventing the withdrawing enemy to escape and eliminating him. **Movement to contact** is a military offensive maneuver used to set up or regain contact with the enemy force. **Attack** as an offensive action leads to the destruction or defeat of the enemy, seizing, regaining or securing an area. **Rapid insertion** covers techniques which allow very fast deployment of military personnel into action. **Hold in position** is a tactical method of maneuvering and area control rendering the enemy static in one place without the possibility of his withdrawal.

DUCHOVNÉ SLOVO

Viera je základ

V minulých týždňoch sme sa teoreticky a prakticky pripravovali na plnenie úloh v mierovej misii UNFICYP. Teraz prebieha záverečná fáza výcviku – kontrolné cvičenie, pri ktorom môžeme všetky získané vedomosti a skúsenosti naplno a zodpovedne použiť. Je to aj prejav dôvery, že v súlade s mandátom misie UNFICYP budeme od marca zodpovedne plniť úlohy OS SR a OSN.

V čím ťažšej situácii sa človek nachádza, tým viac je vďačný za každé povzbudenie, za slová, ktoré dodávajú silu a nádej. Prijmeme teda s vďakou slová dnešného evanjelia, ktoré nás povzbudzujú k viere. Viera je základom dôvery. Musíme si ju chrániť a pestovať, aby sa stala v dnešných časoch našou oporou. Žijeme skutočne v ťažkej dobe. Najväčším pokúšením je to, že človek svoje správanie pokladá za správne len preto, lebo tak sa správajú druhí. Rozmýšľa, posudzuje, číta, zabáva sa a tvrdí podľa toho, čo sa všeobecne prijíma. Uteká pred tichom a rozmýšľaním do zhonu a rozptýlenia. Nechce mať žiadnu zodpovednosť. Žije podľa zásady: Dobré je to, čo robia všetci, pravdivé je to, s čím všetci súhlasia. Nie je však pravdou, že niečo je dobré len preto, že to robia všetci. Dobré je to, čo predstavuje nejakú hodnotu, to znamená: čo je obrazom Nekonečného. Zlé je to, čo hodnotu ničí, znehodnocuje. Preto sú pre kresťana dnešné časy ťažké, musí v sebe nájsť silu a odvahu vybočiť z radu, ísť proti prúdu všeobecnej mienky a zároveň si dať pozor, aby ho toto vybočenie nezviedlo k pýche a pohŕdaniu spoločnosťou.

Viera je v tejto situácii veľmi dobrou oporou. Kto ju pestuje, poznáva pravdu a podľa tejto pravdy formuje svedomie. Vybočiť z radu potom nie je nič iné, ako poslúchnuť hlas svojho svedomia. Človek sám je však slabý. Preto je dobré nájsť si na svoj náboženský rast zbožne zmýšľajúcu spoločnosť. Aj v našich vojenských podmienkach vyhľadať človeka, ktorý je oporou v živote viery. Je potrebné hľadať si priateľov, ktorí vedia pochopiť naše duchovné potreby, a nemusia byť veriaci, stačí že nás tolerujú, že nás berú vážne. Takéto spoločenstvo ľudí nám je oporou v tých najťažších skúškach.

Tu je naša úloha – veriacich v OS SR: byť svetlom (príkladom) pre svoje okolie, svojich kolegov a ukazovať, aký má byť veriaci človek a ako má žiť. Na tejto ceste sa nemusíme báť, pretože žijeme v Bohu. On je náš Otec, preto mu môžeme úplne dôverovať.

por. Mgr. Pavel Lukáč,

od marca duchovný slovenského kontingentu UNFICYP

Mýty

O nadobudnutí a udržaní ideálnej hmotnosti a s tým súvisiacom tréningu koluje aj napriek množstvu odborných materiálov veľa mýtov. Vojenská verejnosť nie je výnimkou, čo v poslednom čase dokázali aj uverejnené informácie z prostredia Českej armády o nákupe liekov na chudnutie.

Chcela by som schudnúť, ale len z brucha, bokov a zadku. V žiadnom prípade nie z prs. Ako mám cvičiť?

Pokiaľ sa zabezpečí negatívna energetická bilancia, úbytok tuku sa bude týkať všetkých častí tela. Nedá sa teda vyhnúť chudnutiu v oblasti prs či tváre. Miera úbytku tuku na jednotlivých miestach je individuálne rozdielna a je závislá od genetických dispozícií. Väčšinou býva úbytok tuku výraznejší na končatinách oproti bruchu a sedacích častiach. Podkožného tuku na bruchu sa dá zbaviť izolovane jedine liposukciou. Prednostnému odbúravaniu podkožného tuku v oblasti brucha nepomôžu ani nejaké špeciálne cvičenia na brušné svaly. Posilňovaním brušných svalov sa však dá dosiahnuť ich spevnenie a vzápätí pevnejšia brušná stena poskytuje lepšiu oporu brušným orgánom, takže sa menej vydávajú a v konečnom dôsledku to môže znamenať zmenšenie objemu pásu. Lokálne odbúranie tuku je neuskutočniteľný sen. Ako príklady možno uviesť výsledky experimentov napríklad merania podkožného tuku u tenistov. Samotný obvod dominantnej - hrajúcej ruky bol podľa očakávania väčší v porovnaní s druhou rukou, čo je dôsledok hypertrofie. Merania podkožného tuku však neukázali žiadny rozdiel medzi

Onuce aj ušianky

Výbor ruskej Štátnej dumy pre obranu dnes podporil návrh ministra obrany Sergeja Šojgu, aby armáda do konca roka 2013 prestala používať onuce a nahradila ich vo výstroji ponožkami. Ruská armáda má teraz k dispozícii dostatok financií, aby zabezpečila pre vojakov a dôstojníkov modernú bielizeň a prispôsobila ich vybavenie západným štandardom.

V minulosti bolo v ruskej armáde už niekoľko pokusov nahradiť onuce ponožkami, ale neboli korunované úspechom, pretože vojaci si na ne zvykli a považovali ich za praktickejšie.

o chudnutí

oboma končatinami. Z toho vyplýva, že ani cielené extrémne dlhoročné zaťažovanie svalstva nie je spojené s miestnym znížením podkožného tuku.

Ked' budem chodiť do sauny 3 x týždenne schudnem, resp. „vytopím“ tuk a znížim tak svoju hmotnosť?

Určite áno, treba splniť len jedinú podmienku. Tou je poriadne zahriať telo aj tukové bunky na cca 100°C – aby došlo k narušeniu steny u tukovej bunky a potom k „topeniu“ tuku. To podľa mňa však už nie je saunovanie, ale priamo pečenie, ak nie dokonca akási „predkremačná“ príprava... Ale vážne: Pri saunovaní dosahuje teplota vzduchu v saune 85- 110°C. Teplota kože človeka, ktorá je normálne na povrchu tela asi 30°C narastie na približne 40°C. Vnútro tela sa pri saunovaní pregreje max. na 38 – 38,5°C. Pri klasickom saunovaní teda len stratíte vodu, ktorú pri najbližšom napití doplníte a nenastane žiadny úbytok na hmotnosti.

Aké účinné sú rôzne neoprénové odtučňovacie pásy, nepriedušné obaly, igelitové zábaly, prípadne sauna, obleky alebo podobné pomôcky?

Sú veľmi účinné, najmä pokiaľ ide o nadobudnutie oparu, vyrážok, prípadne škaredého ekzému či iných kožných problémov. Sprievodným znakom býva aj nepríjemný zápach v zabalenej oblasti. Ostatné účinky nie sú známe. Tuk nemožno rozpustiť ani vypotiť.

Aké výsledky v rámci chudnutia vykazujú rôzne myostimulátory či vibrujúce pásy?

Teoreticky by síce mohli viesť k miernemu zosilneniu stimulovaného svalstva, pretože v cielených oblastiach skutočne dochádza ku kontrakcii svalstva. V praxi však experimentálne sledovania ich účinkov na chudnutie nepotvrdili. Je to spôsobené tým, že pri ich používaní je zvýšenie energetického výdaja také malé, že vplyv na chudnutie nemá. Čo sa týka elektrických vibrujúcich pásov, tiež musím sklamať potenciálnych užívateľov. Predstavy, že tuk možno nejakým spôsobom vymasírovať alebo

vytriasť, sú lákavé, ale nereálne.

Text: nrtm. PaedDr. Bc. Miroslav Štubňa, starší inštruktor – telovýchovný pracovník, Vrtuľníkové krídlo Prešov

budú minulosťou

Nosenie onúc v ruskej armáde zaviedol cár Peter I., ktorý sa s nimi oboznámil v Holandsku.

Ruskú armádu čaká zrejme i ďalšia veľká zmena: po nahradení onúc ponožkami bude nasledovať aj vyradenie tradičných ušianok a nich výmena za iný typ zimných čiapok a kukly. Naznačil to Temerlan Darsigov, viceprezident firmy BTK group., ktorá sa podieľa na vývoji nových uniforiem pre vojakov ruskej armády. Spresnil, že súčasťou uniformy príslušníkov ruskej armády by sa mala stať flísová bunda, vetruodolná súprava ošatenia, obuv vhodná aj do silných mrazov, kukla - šál v tvare tunela a zimná čiapka, ktorá bude pri používaní súčasných komunikačných technológií vhodnejšia ako ušianka. Okrem toho, že nová uniforma bude mať dlhšiu životnosť, je navrhnutá tak, aby sa jej jednotlivé súčasti dali kombinovať a vrstviť, takže jej používatelia budú mať vždy komfort.

PSYCHOLÓG RADÍ

Ked' duša hovorí rečou tela 3

Druhou skupinou funkčných porúch sú podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb tzv. disociatívne poruchy. V ich prípade dochádza k úplnému alebo čiastočnému rozvráteniu, dezintegrácii bezprostredného vnímania, kontroly telesných pohybov, spomienok na minulosť a vedomia vlastnej identity vôbec. Psychické a telesné funkcie sú rozštiepené, disociované. U konkrétnej osoby sa to potom môže prejaviť v poruchách chôdze alebo problémami s pamäťou, v prípade ťažších stavov poruchami videnia či počutia. Vo väčšine prípadov sú tieto príznaky vyvolané traumatizujúcimi zážitkami, neriešiteľnými alebo neznesiteľnými konfliktami či narušenými medziľudskými vzťahmi.

Pacienti so psychosomatickými chorobami často a dlho nechápu spoločné a vzájomné pôsobenie tela a duše. Ostro oddeľujú oblasť tela od oblasti duše a prikláňajú sa k tomu, aby ich choroba bola liečená jednostranne, čisto telesne a potom len bezradne hľadajú na svoje ťažkosti, zotrávajú v organicky fixovanej úlohe chorého a putujú od jedného lekára k druhému s nádejou na rýdzo telesné vyriešenie svojich problémov. Svoju „dušu“, teda svoje potreby, žiadosti, pocity, neprežívajú priamo, ale iba nepriamo – cez svoje telo. No iba ak sa naučia porozumieť svojmu trápeniu, rovnako telesnému, ako aj duševnému, dokážu ho zmeniť. A čo je pre to vhodné urobiť?

Predovšetkým naučiť sa lepšie porozumieť svojim psychosomatickým problémom. Druhý krok by mal spočívať vo využití svojich schopností a zdrojov na možné zmeny, namiesto toho, aby si deprimovaný človek pripadal ako organicky alebo psychicky „defektný“. Tretím krokom býva rozhodnutie zmeniť svoj život a svoje postoje, aby psychosomatické poruchy stratili živnú pôdu. A štvrtý krok spočíva v opatreniach nevyhnutných na zlepšenie kvality života.

A ešte niečo na záver. Neočakávajte, že aj keď sa rozhodnete pri riešení svojich ťažkostí spolupracovať nielen s lekárom, ale aj s psychoterapeutom, že to pôjde ľahko a rýchlo. Naopak, pôjde to pomaly, ťažko a chce to svoj čas. Ale pôjde to!

kpt. Martin Bittner

Generálmajor Ing. Belo Kubica

Generálmajor Ing. Belo Kubica sa narodil 7. októbra 1914 v Osuskom. Po absolvovaní šiestich tried Ľudovej školy v rodnej obci a štyroch tried Meštianskej školy v Brezovej pod Bradlom a v Trnave pokračoval v ďalšom štúdiu na Vyššej priemyselnej škole stavebnej v Bratislave, ktorú úspešne ukončil v roku 1934.

Bela Kubicu odvedli do čs. brannej moci 11. júna 1934. O viac než mesiac neskôr, konkrétne 16. júla 1934, ho prezentovali na vykonanie prezenčnej služby v delostreleckom pluku 153 v Bratislave. V rokoch 1934 – 1935 absolvoval Školu pre dôstojníkov delostrelectva v zálohe v Znojme a podal si žiadosť do Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave. V septembri 1935, po splnení všetkých podmienok, nastúpil na štúdium, ktoré ukončil s dobrým prospechom v prvý augustový deň 1937. V tento deň vojenského akademika Bela Kubicu menovali na poručíka letectva. Z vojenskej akadémie ho premiestnili k leteckému pluku 6 v Prahe – Kbeloch. Od 4. októbra 1937 do 18. marca 1938 absolvoval aplikačný kurz pre poručíkov letectva v Prostějove. Po návrate k materskému leteckému pluku ho zaradili na funkciu 1. dôstojníka letky 71, kde zotrval až do zániku spoločného štátu Čechov a Slovákov v marci 1939.

Na východný front

Po vzniku Slovenského štátu pokračoval vo výkone vojenskej služby v slovenskej brannej moci v rámci piešťanského leteckého pluku. Prvého októbra 1939 ho menovali za poľného pilota-letca a poľného pozorovateľa letca a 1. januára 1940 povýšili na nadporučíka letectva. Podstatná zmena v jeho vojenskej kariére nastala v prvý májový deň 1940, keď ho určili za veliteľa pozorovacej letky 3 v Nitre. S touto pozorovacou letkou vyzbrojenou zastaranými lietadlami Letov Š-328 sa v období od 26. júla 1941 do 20. augusta 1941 zúčastnil na operačnom nasadení na východnom fronte. Do priamych bojov sa však so svojou letkou nezapojil. Po návrate z východného frontu ďalej pokračoval vo výkone služby v materskej posádke. Prvého júla 1942 nadporučíka letectva Bela Kubicu povýšili na stotníka letectva. Dňa 14. augusta 1942 ho v zaradení veliteľa letky ustanovili aj za dočasného veliteľa I. perute. Funkciu dočasne prevzal po stotníkovi letectva Mikulášovi Guljaničovi, ktorého odoslali do poľa k Zaisťovacej divízii. V tomto zaradení zotrval do 15. januára 1943. Od 1. marca 1943 ho natrvalo premiestnili do Leteckej školy s určením za zástupcu veliteľa Štúdiijného ústavu Vzdušných zbraní. Od 2. polovice augusta 1944 ho určili aj za zástupcu veliteľa Leteckej školy majora letectva Ondreja Ďumbalu. Stotník letectva Belo Kubica však v tomto období v plnej miere zapojil svoje schopnosti a vedomosti do príprav ozbrojeného vystúpenia slovenskej armády proti Nemcom.

V Povstaní

Od 29. augusta 1944 bojoval v Slovenskom národnom povstaní ako vojak 1. čs. armády na Slovensku. Ako príslušník leteckej skupiny majora generálneho štábu Jozefa Tótha zastával funkciu veliteľa letiska Tri Duby. V neľahkej veliteľskej funkcii zotrval do 10. októbra 1944, keď ho leteckým mostom transportovali do ZSSR, kde sa preškolil na sovietsku leteckú techniku. V hodnosti kapitána letectva ho zaradili do 1. čs. zmiešanej leteckej divízie v ZSSR. Od 12. novembra 1944 bol šturmanom 3. čs. bitevného leteckého pluku. Od 10. marca 1945 bol už ako štábný kapitán letectva určený za zástupcu veliteľa 3. čs. bitevného pluku majora letectva Mikuláša Guljaniča. V rámci tejto čs. leteckej jednotky, ktorá bola vyzbrojená legendárnymi sovietskymi strojmi Iljušin Il-2m3, sa aktívne zúčastnil na oslobodzovaní Československa.

Po vojne

Po skončení vojny ho prijali do čs. vojenského letectva. V období od 30. októbra 1945 do 15. júla 1947 absolvoval 2. a 3. ročník Vysokej školy válečnej v Prahe s dobrým prospechom. V roku 1949 navštevoval Vyššiu letecko-taktickú školu v Lipecku (ZSSR). V čs. povojnovej armáde zastával tieto veliteľsko-štábné a pedagogické funkcie: starší šturman a zástupca veliteľa 3. čs. bitevného leteckého plu-

ku v Prahe – Kbeloch, náčelník štábu Veliteľstva 4. leteckej divízie v Trenčíne, referent 1. oddelenia Veliteľstva letectva Hlavného štábu, veliteľ Školy pre veliteľov bojových jednotiek v Prahe, náčelník operačnej skupiny I. oddelenia štábu veliteľstva letectva, náčelník I. oddelenia štábu veliteľstva letectva, náčelník oddelenia bojovej prípravy veliteľstva letectva, učiteľ Vysokého vojenského učilišťa v Prahe.

V rokoch 1951 – 1958 zastával funkciu náčelníka katedry letectva vo Vojenskej technickej akadémii v Brne. Jeho bohatá a úspešná vojenská kariéra sa skončila v roku 1958, keď ho v hodnosti plukovníka prepustili do zálohy z dôvodu, že Vojenská akadémia v Brne bola reorganizovaná a preňho nebola v rámci čs. armády už voľná žiadna funkcia. Neoficiálnym dôvodom na prepustenie z armády bola „znížená politická dôvera a autorita u podriadených“, ktorá vyplývala z jeho služby v slovenskej armáde, ako aj z jeho vzťahov s bývalými príslušníkmi nového slovenského letectva a s tzv. západnými letcami, tzn. osobami nepohodlnými pre vtedajší politický režim.

Po prepustení z čs. armády vykonával rozličné technicko-administratívne funkcie: technický úradník, vedúci skupiny inžiniersko-geologických prác, riaditeľ odboru civilného letectva ministerstva dopravy, vedúci technickej inšpekcie Štátnej leteckej inšpekcie v Bratislave. Rehabilitovaný bol v roku 1991 v hodnosti plukovníka vo výslužbe. Najväčšieho ocenenia osobných zásluh a postojov v rokoch neslobody sa dočkal 2. 12. 1991, keď ho prezident Českej a Slovenskej federatívnej republiky Václav Havel vymenoval za generálmajora vo výslužbe. Zomrel 22. apríla 2004 v Bratislave.

Za výkon jeho vojenskej služby ho vyznamenali nasledujúcimi vyznamenaniami: slov. Vojenný víťazný kríž V. triedy (1944), Československý vojnový kríž 1939 (1945), Československá vojenská pamätaná medaila so štítkom ZSSR, Rad SNP I. triedy, 2 x Československá vojenská medaila Za chrabrosť pred nepriateľom (1945), Československá vojenská medaila Za zásluhy I. stupňa, Čs. Rad červenej hviezdy (1969), sov. Orden Otečestvennoj vojny, sov. Za pobeđu nad Germanijej v Velikoj otečestvennoj vojne 1941 – 1945 gg. (1947), Pamätaná medaila M. R. Štefánika, Pamätaná medaila k 50. výročiu SNP a ďalšími.

Text: pplk. v zál. PhDr. Peter Šumichrast, PhD.,
VHÚ Bratislava

Lietajúca rušička

Vrtuľník Mi-8PPA patrí do kategórie ťažkých vojenských vrtuľníkov so špeciálnou výbavou pre vedenie rádioelektronického boja prostriedkami rádioelektronického rušenia (RER) ako rádiotechnický rušič skupinovej ochrany, určený na zabezpečenie bojovej činnosti letectva frontu.

Je určený na zníženie dosahu a aktívne rušenie pozemných rádiolokátorov, vytvárajúcich jednotné rádiolokačné pole protivníka; na zisťovanie vzdušných cieľov, navádzanie stíhacieho letectva (NADGE, LARS, SRU, STRU, AWACS), riadiacich, prehľadových a navádzacích rádiolokátorov protiletadlových raketových komplexov protiletadlového delostrelectva (HAWK, NAIK - HERKULES) a rádiolokačných výškomerov protivzdušnej obrany protivníka.

Rádioelektronické rušenie

Na to je vrtuľník vybavený dvoma súpravami aktívneho rušiča SPS-63, pracujúcich v kmitočtovom pásme 10 cm. Každá súprava má tri vysielače s výkonom $3 \times 250\text{W}$, jednu súpravou aktívneho rušiča SPS-66, ktorá pracuje v kmitočtovom pásme 23 cm s dvoma vysielačmi, s výkonom $2 \times 250\text{W}$ a jednou súpravou aktívneho rušiča SPS-5M2, ktorá pracuje v metrovom pásme, so šiestimi vysielačmi s výkonom $6 \times 40\text{W}$. Stanice SPS-63 a SPS-66 vyžarujú rušiaci signál šumový, s plynulou frekvenčnou väzbou, šumový s presným naladením na rušiacu frekvenciu alebo šumový so synchrónne riadenou väzbou. Stanica SPS-5M2 vyžaruje šumový širokopásmový rušiaci signál.

Sovietski konštruktéri uvažovali umiestniť prostriedky rádioelektronického rušenia na palubu vrtuľníkov už začiatkom šesťdesiatych rokov. Na to bol určený vrtuľník Mi-4. S príchodom novej generácie vrtuľníkov Mi-8 nastala možnosť montovať zariadenia RER do tohto stroja. Jedným z prvých vrtuľníkov na vedenie rádioelektronického boja prostriedkami RER sa stal vrtuľník Mi-8PP (Постановщик Помех). Do stroja bolo namontované zariadenie „Поле“. Tieto vrtuľníky boli jednotkám Sovietskej armády dodávané

v rokoch 1973 – 1974. Takmer súčasne boli dodávané aj vrtuľníky Mi-8SMV vybavené zariadením „Смальта-В“. Zariadenie bolo určené predovšetkým na rušenie amerických protiletadlových komplexov „HAWK“. V druhej polovici 70. rokov minulého storočia bol postavený vrtuľník Mi-8PPA, ktorý mal na palube zariadenia „Азалия“ a „Фасоль“.

Vrtuľník Mi-8PPA je postavený na báze vrtuľníka Mi-8T. Je celokovovej konštrukcie s dvoma turbohriadeľovými motormi TV2-117A, s mechanickým pohonom rotorov cez hlavný reduktor VR-8. Motory, hlavný reduktor a hydrobloky sú umiestnené v nadstavbe nad trupom. Vrtuľník má klasické usporiadanie rotorov, jeden päťlistový, nosný a jeden trojlistový, vyrovnávací rotor. Trup pološkrupinovej konštrukcie je delený na tri konštrukčné časti: prednú, strednú a zadnú. Stredná časť je prepážkou rozdelená na kabínu

palubného operátora prostriedkov RER a prístrojový priestor, v ktorom sú namontované prostriedky RER. Vrtuľník je vybavený trojbodovým pevným kolesovým podvozkom, čelového typu, doplneným o chvostovú ostrohu. Na zvýšenie doby letu sú na vrtuľníku inštalované zväčšené prídavné nádrže (ľavá 1 130 litrov a pravá 1 040 litrov). Charakteristickým znakom vrtuľníkov Mi-8PPA sú antény prostriedkov RER po stranách trupu a šesť tepelných výmenníkov na spodnej časti trupu.

Lietal v Sovietskej armáde

V expozícii Vojenského historického múzea v Piešťanoch sa nachádza vrtuľník Mi-8PPA s výrobným číslom 9797520. Bol vyrobený 27. júna 1979, pravdepodobne v závode v Ulan Ude. Od výroby do prvej generálnej opravy (v novembri 1983) nalietal 162 hodín a 5 minút, pravdepodobne v niektorej jednotke sovietskeho letectva. Po generálnej oprave zakúpilo Československo tento vrtuľník spolu s ďalšími dvoma kusmi. Na plnenie úloh REB letectvo požadovalo 9 kusov vrtuľníkov Mi-8PPA. Keďže v roku 1984 sa už vrtuľníky Mi-8PPA nevyrábali, nákup ďalších vrtuľníkov REB sa mal uskutočniť až po roku 1990.

Vrtuľník bol organizačne začlenený do 14. vrtuľníkovej letky v Bechyni, kde slúžil až do rozdelenia republiky. Pätnásteho decembra 1992 preletel do Piešťan k 3. leteckému školskému pluku M. R. Štefánika. Po zrušení 32. leteckej základne Piešťany v októbri 2001 vrtuľník prevzala 2. letecká základňa Kuchyňa. Počas prevádzky vrtuľník uskutočnil 4 958 letov a celkom nalietal 2 045 hodín a 29 minút. Z prevádzky v slovenských ozbrojených silách bol vyradený v roku 2004.

Hlavné technické údaje vrtuľníka Mi-8PPA

Maximálna vzletová hmotnosť	12 000 kg
Dĺžka trupu	18,3 m
Celková dĺžka s rotormi	25,24 m
Šírka trupu	2,5 m
Výška s vyrovnávajúcim rotorom	5,65 m
Motor 2x	TV2-117A
Výkon motora 2x	1104 kW
Dostup s max. hmotnosťou	3 600 m
Dostup s normálnou hmotnosťou	4 200 m
Maximálna rýchlosť	210 km.h-1
Priemer nosného rotora	21,29 m
Priemer vyrovnávacieho rotora	3,91 m
Dolet	585 km
Výdrž	3 h 39 min.
Osádka	4 osoby

Text a foto: Miroslav Mihálik,
VHÚ – VHM Piešťany

Vrtuľník Mi-8PPA s výbavou pre vedenie rádioelektronického boja prostriedkami rádioelektronického rušenia